UCHWAŁA NR XXIX/214/2020
RADY MIEJSKIEJ BĘDZINA

z dnia 16 grudnia 2020 r.

w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Będzina na lata 2021-2031”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity - Dz. U. z 2020 roku, poz. 713 z późn. zm) w związku z art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity - Dz. U. z 2019 roku, poz. 1507 z późn. zm)

Rada Miejska Będzina
uchwala:

§ 1. Przyjąć „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Będzina na lata 2021-2031”, stanowiącą załącznik do uchwały, będący jej integralną częścią.

§ 2. Wykonanie uchwały powierzyć Prezydentowi Miasta Będzina.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej Będzina

Krzysztof Dudziński

Załącznik do uchwały Nr XXIX/214/2020
Rady Miejskiej Będzina
z dnia 16 grudnia 2020 r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Będzina na lata 2021-2031

Wykonawca: Pracownia 3E
www.pracownia3e.pl

Zamawiający:
Miasto Będzin
Wydział Polityki Społecznej i Działalności Gospodarczej

Będzin, listopad 2020

Spis treści

Wstęp 4
CZĘŚĆ I – STRATEGIA 7
1.Wprowadzenie 7
1.1 Metodyka opracowania 7
1.2 Podstawy prawne 9
1.3 Spójność z dokumentami strategicznymi 11
1.4 Położenie miasta Będzin 13
2.Wnioski z diagnozy 14
2.1 Analiza wyników diagnozy 14
2.2 Prognoza trendów rozwojowych 20
3.Priorytety polityki społecznej miasta Będzina 23
3.1 Wizja miasta w obszarze społecznym 23
3.2 Misja polityki społecznej miasta Będzina 24
3.2 Strategiczne kierunki i cele 24
4.Wdrażanie 28
4.1 Zarządzanie realizacją Strategii 28
4.2 System pomocy społecznej Miasta 29
4.3 Monitoring i ewaluacja 42
4.4 Założenia wyjściowe do programów 45
CZĘŚĆ II – DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ 47
II. 1. Demografia 47
Liczebność 47
Płeć 48
Wiek 50
Migracje 52
Aktywność zawodowa 54
II. 2. Problemy społeczne 56
Beneficjenci pomocy społecznej 56
Przesłanki przyznawania pomocy 57
Struktura socjo-demograficzna świadczeniobiorców 60
II. 3. Perspektywa mieszkańców 61
II. 4. Analiza dotychczasowych działań 70
Wyniki w Sprawozdaniu OPS 2019 70
Analiza osiągnięcia celów dotychczasowej Strategii 70
Spis tabel, wykresów, schematów i map 78

Wstęp

Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r.[1] wskazuje, że gmina to wspólnota samorządowa i odpowiednie terytorium, a do jej zadań należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym. Jako zadania własne gminy wskazano zaspokajanie potrzeb zbiorowych wspólnoty, a wśród tych potrzeb wyszczególniono m. in. sprawy pomocy społecznej. Z kolei Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej[2] nałożyła na gminy obowiązek opracowania i realizowania gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych określa oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania problemów społecznych. Powszechnie (w całym kraju) występują zjawiska takie jak ubóstwo, trudna sytuacja życiowa seniorów, mała samodzielność osób niepełnosprawnych, bezrobocie, problemy opiekuńczo-wychowawcze, uzależnienia, przemoc w rodzinie. Dla poszczególnych osób i rodzin są to trudności, w których nie są w stanie pokonać samodzielnie. Długofalowe skutki tych problemów życiowych przenoszą się na społeczność lokalną. Pomoc w rozwiązaniu tych trudności staje więc zadaniem lokalnego samorządu oraz instytucji pomocy społecznej i organizacji działających w społecznościach lokalnych.

Na politykę społeczną należy patrzeć jak na długofalową inwestycję, a rozwiązywanie problemów społecznych stanowi warunek dynamizowania rozwoju miasta oraz podnoszenia jakości życia mieszkańców. Dysfunkcje społeczne redukować mogą szanse rozwoju jednostek i grup, czego negatywnym efektem staje się niepełne wykorzystywanie potencjału ludzkiego miasta, deficyty kwalifikacji (z których potencjalnie mogłaby korzystać lokalna gospodarka), marnowanie dorobku i potencjałów mieszkańców. Różnego rodzaju problemy społeczne skutkować mogą wyłączaniem poszczególnych dzielnic lub osiedli z życia publicznego ze względu na degradację przestrzeni miejskiej. Zapobieżenie rozwijaniu się sytuacji problemowych pozwoli przeznaczać większą część środków na działania z zakresu integracji, a tym samym będzie się przyczyniać do budowania kapitału społecznego lokalnej społeczności.

Jednym z ważniejszych zadań samorządu gminnego jest więc tworzenie jak najlepszych warunków do życia mieszkańców. Proces zarządzania wspólnotą samorządową musi mieć charakter aktywny i być nastawiony na kreowanie przyszłości, a więc winien być oparty na podejściu strategicznym. Działania w obszarze pomocy społecznej powinny być realizowane w ramach zintegrowanego systemu, w którym równorzędnym partnerem administracji

[1] Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz.U. z 1990 r. nr 16, poz. 95 z późn. zm.
[2] Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Dz.U. z 2013 r. , poz.182 z późn. zm.

powinny być organizacje i instytucje należące do różnych sektorów życia publicznego (organizacje pozarządowe, kościoły, związki wyznaniowe, podmioty prywatne.

Także we wstępie do strategii kształtującej lokalną politykę społeczną należy przypomnieć, że: „Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu wspieranie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w godnych warunkach. Pozwala także zapobiegać trudnym sytuacjom życiowym, wspierając ich przy usamodzielnieniu się oraz integracji ze środowiskiem. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w formie finansowej, rzeczowej oraz w formie usług. System świadczeń pomocy społecznej wspiera finansowo osoby i rodziny o niskich dochodach oraz pozbawione dochodu.”[3]

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Będzina na lata 2021-2031 (dalej zwany także Strategią) składa się z dwóch części. W pierwszej części zawarto kluczowe elementy Strategii: wizję i misję, priorytety i działania oraz system wdrażania. Części te zostały poprzedzone wprowadzeniem kontekstowym obejmującym metodykę prac, uwarunkowania prawne, spójność z innymi dokumentami Miasta oraz jego położenie, a także wnioski z przeprowadzonych analiz, ujęte w strukturze SWOT i PESTER i prognozę trendów rozwojowych.

Część druga to diagnoza, zawierająca szczegółowe dane, które doprowadziły do wniosków a później przełożyły się na przyjęte kierunki działań. Analizę danych zastanych przeprowadzono w oparciu o dane GUS (Bank Danych Lokalnych) oraz dokumenty Miasta, w tym: sprawozdania z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej za lata 2015-2019 i Raporty o stanie Miasta za lata 2018-2019. Uwzględniono także wyniki diagnoz realizowanych w ramach dokumentów i programów, w tym przede wszystkim Program Rewitalizacji Miasta Będzina na lata 2017-2023. W ramach diagnozy sytuacji społecznej miasta Będzina uwzględniono także wnioski z prac Zespołu ds. opracowania strategii oraz wyniki z badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców Będzina.

Zakres analizy obejmował następujące wymiary:

- sytuacja demograficzna (liczba mieszkańców, płeć, wiek, dzietność małżeństwa, rodziny wielodzietne, niepełnosprawni, poziom wykształcenia, migracje i inne ważne),
- sytuacja ekonomiczna (tendencje gospodarcze, charakterystyka firm, rynek pracy – stopa bezrobocia, inwestorzy, struktura zatrudnienia, infrastruktura, transport komunikacja, sytuacja mieszkaniowa zasoby naturalne położenie komunikacyjne, zasoby przyrodnicze),

[3] Źródło: Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej https://www.gov.pl/web/rodzina/pomoc-spoleczna

- zasoby ludzkie (poziom życia mieszkańców, dostępność do zasobów mieszkaniowych, mieszkania socjalne i komunalne, istniejące i działające stowarzyszenia, edukacja baza, efektywność kształcenia, edukacyjna wartość dodana, miejsce w rankingach edukacyjnych, dostęp do usług kulturalnych, aktywność kulturalna, liderzy lokalni, instytucje pomocowe, aktywność sąsiedzka),
- problemy społeczne (jakość życia, opieka zdrowotna, dostępność niepełnosprawnych do usług publicznych, stan bezpieczeństwa, styl życia, problemy uzależnień, dezorganizacja życia rodzin, przemoc domowa, problemy w kwestiach opiekuńczo wychowawczych, bezrobocie, bezdomność, bieda, grupy wykluczonych społecznie),
- system pomocy społecznej w Będzinie i ocena dotychczasowych działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych (stan i możliwości pomocy społecznej, działania instytucji społecznych, zasoby tych instytucji, konkretne formy pomocowe, działania organizacji pozarządowych, parafii, poziom aktywności społecznej).

W ramach badań poszukiwano danych aktualnych, dane statystyczne odnoszono do innych jednostek referencyjnych (np. powiatu, średniej dla kraju czy gmin miejskich w kraju). Zaprezentowano te zestawienia danych, które zostały wykorzystane jako fundament dla kierunków działań w ramach niniejszej Strategii. Dla zachowania czytelności zaprezentowane w diagnozie zostały uszeregowane według źródeł analiz.

CZĘŚĆ I – STRATEGIA

1. Wprowadzenie

1.1 Metodyka opracowania

Niniejsza Strategia ma w założeniu określić cele i kierunki działań w obszarze polityki społecznej miasta Będzina na kolejną dekadę, funkcjonalnie ma pełnić rolę praktycznego instrumentu zarządzania lokalnym rozwojem w obszarze spraw społecznych. W tym ujęciu Strategia pozwala nie tylko na określenie i wybór optymalnych metod realizacji założonych celów, ale i wczesną identyfikację pojawiających się w otoczeniu szans i zagrożeń oraz planowanie działań służących ich spożytkowaniu (w przypadku szans) lub zminimalizowaniu (w przypadku zagrożeń).

Prace nad przygotowaniem Strategii zostały zainicjowane powołaniem, na mocy Zarządzenia Nr 0050.224.2020 Prezydenta Miasta Będzina z dnia 09.07.2020 r., Zespołu do spraw Opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Będzina na lata 2021-2031. W skład Zespołu weszli przedstawiciele Wydziału Polityki Społecznej i Działalności Gospodarczej UM, Starostwa Powiatowego, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Sądu Rejonowego, Komendy Powiatowej Policji, Miejskiej Świetlicy Środowiskowej, Wydziału Oświaty UM, Wydział Spraw Obywatelskich, Wojskowych i Ewidencji Ludności UM, Wydziału Gospodarki Mieszkaniowej UM, Wydziału Inwestycji UM, Wydziału Promocji Kultury, Sportu i Komunikacji Społecznej UM, Straży Miejskiej oraz Powiatowego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej. Następnym krokiem było wyłonienie w postępowaniu wykonawcy – firmy Pracownia 3E odpowiedzialnej za koordynację prac Zespołu i przygotowanie dokumentu Strategii zgodnie z wytycznymi UM.

Zespół spotkał się trzy razy, podczas warsztatów dyskutowano nad koncepcją Strategii i wypracowywano jej założenia. Określono oczekiwania wobec opracowywanej Strategii, które w trakcie opracowywania dokumentu stanowiły swoisty zestaw wytycznych, wskazujących jaka Strategia będzie najbardziej użyteczna. Stwierdzono, że Strategia powinna być możliwa do zrealizowania, nie oderwana od rzeczywistości lecz dająca rozwiązania, powinna zawierać nowe rozwiązania i konkretne rozwiązania będące odpowiedzią na realne potrzeby mieszkańców. Strategia powinna być więc implementowalna, a jej realizacja powinna przełożyć się na faktyczne wsparcie mieszkańców, w tym zmniejszenie występujących problemów społecznych.

Ponadto, w ramach uspołecznienia prac nad Strategią, przeprowadzono badanie ankietowe kierowane do mieszkańców Miasta. Badanie ankietowe było przeprowadzone we wrześniu 2020 r., wzięło w nim udział 982. osoby.

Prace nad dokumentem Strategii zrealizowano w oparciu o cztery główne zasady, przyjęte uprzednio w Strategii Rozwoju Miasta:

- Zasada konsensusu społeczności lokalnej, która oznacza, że całość zaplanowanych i zrealizowanych prac nad dokumentem Strategii zakładała zaangażowanie przedstawicieli szeregu środowisk lokalnych. Seria warsztatów strategicznych przeprowadzonych w ramach Zespołu, uzupełniona o prace eksperckie oraz badania społeczne pozwoliła zdiagnozować kluczowe wyzwania w obszarze społecznym i określić pożądane kierunki działań.
- Zasada otwartości Strategii odnosi się do procesu tworzenia dokumentu i wskazuje, że jest to przedsięwzięcie o charakterze ewolucyjnym, na którego poszczególnych etapach uwzględniane są głosy przedstawicieli szerokich środowisk. W trakcie procesu planowania uwzględniono opinie mieszkańców zarówno na poziomie głównych założeń strategicznych (kierunki rozwoju), celów jak i propozycji zadań.
- Zasada zgodności wewnętrznej to spójna koncepcja i ewolucyjna realizacja prac, gdzie poszczególne etapy wynikają z siebie nawzajem. Przyjęte w Strategii kierunki i przypisane do nich działania wynikają z diagnozy, w tym analizy danych statystycznych i analizy dokumentów, wniosków z prac Zespołu oraz wyników badania ankietowego wśród mieszkańców Miasta.
- Zasada zgodności horyzontalnej i wertykalnej oznacza zgodność treści Strategii z innymi dokumentami planistycznymi Miasta (zgodność wewnętrzna) oraz wykorzystanie możliwości synergii w planowanych działaniach z przedsięwzięciami na poziomie powiatowym i wojewódzkim (zgodność wertykalna), a także w odniesieniu do innych dokumentów strategicznych Miasta, przede wszystkim Strategii Rozwoju (zgodność horyzontalna).

Niniejsza Strategia spełnia warunki do efektywnej realizacji pomocy społecznej tj. opiera się o diagnozę sytuacji społeczności lokalnej Miasta Będzina oraz zawiera długofalowe kierunki działań, uwzględnia realizację różnych form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami. Strategia ma charakter otwarty, czyli zawiera w sobie założenie ciągłego doskonalenia zawartych w niej zapisów, modyfikacji kierunków działań oraz sposobów realizacji założonych celów.

1.2 Podstawy prawne

Opracowując Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021 – 2031 dla Miasta Będzina uwzględniono także akty prawne komplementarne w obszarze pomocy społecznej, tj.:

1) Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2006 r Nr 139 poz.992 z późn.zm).
2) Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. z 2012 r , poz. 1228).
3) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U z 2007 r. Nr 70 poz.473 z późn.zm).
4) Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2008 r Nr 69 poz. 415 z późn. zm)
5) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005 r. Nr.180,poz.1493 z późn.zm).
6) Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz.1375).
7) Ustawa z dnia 29 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2010 r Nr 234 poz.1536 z późn. zm).
8) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2013 r, poz.135).

<u>Zadania własne Gminy w zakresie pomocy społecznej</u>

Zgodnie z Art. 17 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
2) sporządzanie , zgodnie z art. 16a oceny w zakresie pomocy społecznej;
3) udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
7) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,

8) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowego,
9) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie nie zamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
10) praca socjalna;
11) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
12) prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych,
13) dożywianie dzieci;
14) sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
15) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
16) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
17) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
18) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;
19) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
20) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Ponadto do zadań własnych gminy należy:

1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
2) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
3) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
4) opracowanie i realizacja projektów socjalnych;
5) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
6) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

1) organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
2) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
3) prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
4) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom,
6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia oraz zapewnienie posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczpospolitej Polskiej,
7) wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

1.3 Spójność z dokumentami strategicznymi

Raport o stanie Miasta za 2019 rok wskazuje niemal wszystkie[4] kluczowe dokumenty (strategie i programy) obowiązujące w Mieście:

1. Strategia rozwoju miasta Będzina na lata 2012-2020
2. Program rewitalizacji dla miasta Będzina na lata 2017-2023
3. Gminny program opieki nad zabytkami miasta Będzina na lata 2016-2020
4. Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie miasta Będzina
5. Program profilaktyczny szczepień ochronnych przeciwko grypie dla mieszkańców miasta Będzina w wieku 65+ na lata 2019 - 2020
6. Program badań przesiewowych słuchu dla uczniów klas I szkół podstawowych zlokalizowanych na terenie miasta Będzina na lata 2017 – 2020
7. Miejski program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2016 – 2020
8. Miejski program przeciwdziałania narkomanii na lata 2014 – 2020
9. Miejski programu profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi na 2019 rok
10. Aktualizacja programu ochrony środowiska dla miasta Będzina na lata 2014 - 2019 z perspektywą do roku 2020
11. Miejski program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie miasta Będzina

[4] W zestawieniu nie ujęto Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020

12. Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Miasta Będzina do 2020 r.
13. Aktualizacja planu gospodarki odpadami dla miasta Będzina na lata 2011-2014 z perspektywą do 2022 r.
14. Program współpracy z organizacjami pozarządowymi
15. Wieloletni program gospodarowania zasobem mieszkaniowym gminy
16. Program odpracowania zaległości czynszowych
17. Program oddłużeniowy umarzania należności czynszowych niezwiązanych z prowadzeniem działalności gospodarczej

Dla dokumentów strategicznych, które bezpośrednio odnoszą się do polityki społecznej Miasta – czyli Strategii Rozwoju oraz programu przeciwdziałania przemocy, alkoholizmowi i narkomanii kończy się okres obowiązywania (program anty-alkoholowy jest opracowywany w perspektywie jednorocznej). Dotychczas (do 2020 roku) obowiązujące cele strategiczne mogą jednak stanowić punkt odniesienia i wskazywać perspektywę rozwojową dla Miasta.

Głównym dokumentem strategicznym dla samorządu lokalnego jest Strategia Rozwoju Miasta Będzina na lata 2012-2020. W ramach diagnozy przygotowano Raport o stanie miasta odnoszący się do trzech sfer: przestrzennej, gospodarczej i społecznej. Cele zostały uszeregowane w ramach trzech domen:

- Domena 1: Dobre warunki do życia mieszkańców Będzina w bezpiecznym i zadbanym Mieście.
- Domena 2: Będzin przyjazną przestrzenią do realizacji przedsięwzięć gospodarczych.
- Domena 3: Będzin centrum kulturalno-historycznym Zagłębia.

Cele społeczne zostały zawarte w pierwszej z nich i były to:

- Cel strategiczny I: Podniesienie poziomu życia w Będzinie – wyższy standard życia w Mieście i rozwój funkcji miejskich.
- Cel strategiczny II: Rozwijająca się i edukująca społeczność miejska.
- Cel strategiczny III: Integracja społeczna mieszkańców i wyrównywanie szans.

Dotychczas obowiązująca Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Będzina na lata 2014-2020 to dokument opracowany w 2013 roku. Przyjęto trzy priorytety, do których przypisano cele strategiczne:

1. Priorytet I. Integracja społeczności miasta

   Cel strategiczny: Zorganizowanie mieszkańców wokół problemów miasta

2. Priorytet II. Kompetencje społeczne, zawodowe i cywilizacyjne mieszkańców

   Cel strategiczny 1 Wysoki poziom mobilności zawodowej mieszkańców

   Cel strategiczny 2 Silne podstawy kapitału społecznego miasta

Cel strategiczny 3 Wysokie kompetencje mieszkańców w zakresie funkcjonowania we współczesnym świecie

3. Priorytet III. Skuteczność i efektywność pomocy społecznej

Cel strategiczny 1 Warunki dla włączania grup defaworyzowanych w życie miasta

Cel strategiczny 2 Sprawne systemy identyfikacji i łagodzenia problemów grup podlegających trwałej marginalizacji

W ramach prac warsztatowych przeprowadzono krótką analizę osiągnięcia przyjętych działań. Szczegółowe zestawienie znajduje się w II. 4. Analiza dotychczasowych działań.

1.4 Położenie miasta Będzin

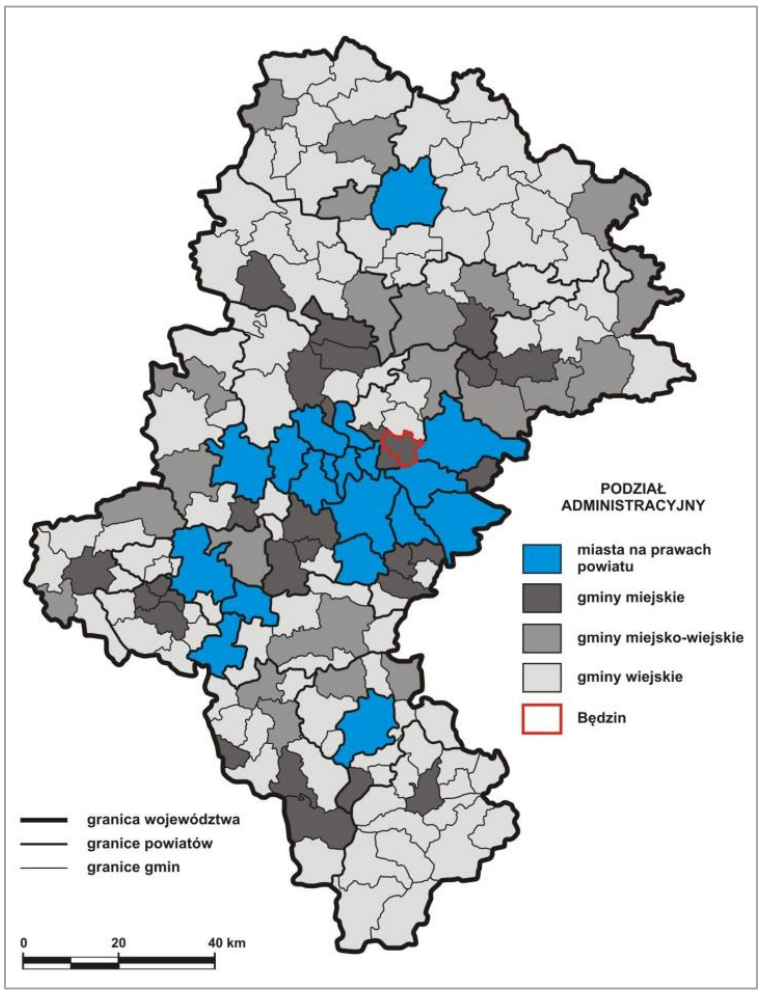
Miasto Będzin położone jest w środkowo-wschodniej części województwa śląskiego, w odległości około 13 km na północny wschód od stolicy regionu – Katowic. Gmina miejska Będzin zajmuje obszar 37,37 km2, co stanowi 10,3% łącznej powierzchni powiatu będzińskiego. Miasto graniczy od południa z Sosnowcem, od zachodu z gminami miejskimi Czeladź oraz Wojkowice, od północy z gminą wiejską Psary, natomiast od wschodu z Dąbrową Górniczą. Położenie Miasta przedstawia poniższa *Mapa 1* oraz *Mapa 2*.

Mapa 1 Położenie miasta Będzin na mapie Polski

Źródło: Wikipedia

Mapa 2 Będzin na mapie województwa śląskiego

Źródło: Strategia Rozwoju Miasta Będzina na lata 2012-2020

2. Wnioski z diagnozy

2.1 Analiza wyników diagnozy

Analiza SWOT jest klasycznym narzędziem stosowanym od wielu lat w analizie strategicznej, jest zestawieniem mocnych i słabych stron analizowanego podmiotu (w tym przypadku miasta Będzina) oraz określeniem zasobów i możliwych zagrożeń. Analiza SWOT identyfikuje ocenia zarówno wewnętrzne jak i zewnętrzne czynniki wpływające na realizację działań zawartych w Strategii i stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz kierunków działań.

Szanse to zewnętrzne zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabią negatywne zjawiska. Zagrożenia to zewnętrzne zjawiska postrzegane jako bariery dla rozwoju, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Mocne strony wynikają z uwarunkowań wewnętrznych, które poprzez pozytywny wpływ zwiększają możliwości do osiągnięcia celów. Słabe strony to ograniczone zasoby, negatywne czynniki, które osłabiają możliwość osiągnięcia zakładanych celów.

Inną metodą analizy otoczenia dalszego jest analiza PEST, opierająca się na segmentacji otoczenia na czynniki polityczne, ekonomiczne, społeczne, technologiczne, ekologiczne i regulatywne. W ramach analizy uwzględniono wymienione cechy czynników wpływających (także potencjalnie) na realizację założeń niniejszej Strategii, przy czym dla zachowania czytelności zapisów zostały one pogrupowane w ramach czynników SWOT.

Mocne strony

Czynniki aktywnie działające w obszarze polityki społecznej ujęte jako mocne strony dotyczą przede wszystkim rynku pracy oraz poprawy materialnej sytuacji życiowej mieszkańców miasta (zmniejszają się wskaźniki bezrobocia, osób korzystających z pomocy MOPS, osób korzystających z zasiłków). Pozytywnym aspektem jest też sprawnie działający Będziński Uniwersytet Trzeciego Wieku oraz potencjał współpracy instytucji działających w obszarze pomocy społecznej.

- → zmniejszenie się ogólnego poziomu bezrobocia w Mieście,
- → zmniejsza się wskaźnik bezrobocia wśród świadczeniobiorców pomocy społecznej,
- → zmniejsza się liczba osób korzystających z pomocy społecznej,
- → wśród świadczeniobiorców pomocy społecznej zwiększa się udział osób korzystających wyłącznie z pracy socjalnej,
- → aktywnie działają BUTW kierujący ofertę dla seniorów,
- → zaangażowanie innych niż MOPS podmiotów w realizację działań ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów społecznych, potencjał współpracy między instytucjami.

Słabe strony

Wśród słabych stron należy wymienić zmiany demograficzne występujące z większą dynamiką lub w większym zakresie niż średnio w kraju – jak np. starzenie się społeczeństwa czy większe niż w powiecie ujemne saldo migracji. Słabą stroną jest też deficyt organizacji pozarządowych.

- → dynamiczniej niż średnio w kraju społeczeństwo się starzeje (w tym samym okresie bardziej zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym w populacji ogółem),
- → ujemne saldo migracji w mieście Będzinie przy dodatnim saldzie dla powiatu będzińskiego,

- → liczba urodzeń zmniejsza się bardziej niż w innych jednostkach referencyjnych (średnio w powiecie, województwie i kraju),
- → z oferty organizacji pozarządowych korzysta niespełna 3% ankietowanych, wśród wskazywanych organizacji są głównie te z ofertą dla seniorów,
- → w opinii ankietowanych mieszkańców miasta niezbyt pozytywnie oceniają dostępność ofert pracy i usług opieki zdrowotnej, podobnie nisko jest oceniana oferta usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych i dla seniorów, przy czym z usług opiekuńczych korzysta znacznie mniej osób,
- → nadużywanie alkoholu jest najczęściej dostrzeganym problemem społecznym wśród ankietowanych mieszkańców,
- → młodzi ludzie wskazują na potrzebę zwiększenia liczby miejsc spędzania wolnego czasu (to opinia 46% respondentów), w zakresie potrzeb seniorów i osób niepełnosprawnych także wskazywano na niewystarczającą ofertę rekreacyjną (miejsc spędzania czasu wolnego), w odniesieniu do niepełnosprawnych pozostaje dalsze likwidowanie barier architektonicznych,
- → respondenci kojarzą pomoc społeczną przede wszystkim jako wsparcie dla osób w najtrudniejszej sytuacji życiowej, przy czym opinia o świadczeniobiorcach jest w dużej mierze pejoratywna (alkoholicy, nieroby).

Neutralne – czynniki wpływające na życie społeczne w mieście, które zależnie od kontekstu mogą stanowić mocne lub słabe strony.

Wśród zidentyfikowanych czynników kształtujących obszar życia społecznego w Mieście, dominują czynniki neutralne – czyli takie, które występują i mają znaczenie, ale nie da się jednoznacznie określić, czy ich wpływ jest pozytywny czy negatywny. W pierwszej kolejności zwracają uwagę czynniki demograficzne: zmniejszanie się ogólnej liczby mieszkańców czy przewaga jednej z płci w wybranej grupie wiekowej. Także w tej grupie ujęte zostało zestawienie czynników z zakresu pomocy społecznej, które w odniesieniu do danej grupy występują łącznie i nadają danemu zjawisku wielowymiarowy charakter. Tak jest np. w odniesieniu do odsetka bezrobotnych kobiet, które od lat stanowią większość w grupie osób bezrobotnych ogółem, ale liczba ta (i odsetek) stale się zmniejsza.

Kolejna grupa czynników neutralnych to cechy osób doświadczających problemów społecznych (np. bezdomność czy rosnący udział emerytów i rencistów). O ile samo występowanie problemów społecznych (szczególnie, gdyby przybrało występowało w znaczącej skali) można uznać za słabą stronę utrudniającą rozwój Miasta, o tyle zróżnicowanie wewnętrzne problemów charakteryzuje je bez wartościowania (czyli po prostu stwierdza, jakie są cechy problemów nie określając czy są one dobre czy złe). Także i w tym przypadku jest to informacja kierunkująca działania pomocowe, wspierające i profilaktyczne.

Ostatnia grupa cech neutralnych to opinie mieszkańców wyrażane w trakcie badania ankietowego i ich ambiwalentne znaczenie. Pierwsza z nich – to ocena jakości życia w Mieście. Połowa mieszkańców ocenia je dobrze.

- → w badaniu ankietowym (którym objęto niemal tysiąc mieszkańców) połowa respondentów dobrze ocenia jakość życia w mieście, a jedna trzecia ani dobrze ani źle,
- → średnio co piąty mieszkaniec miasta (spośród ankietowanych) uczestniczy w wydarzeniach sportowych i kulturalnych w mieście, niespełna dwie trzecie uczestniczy w festynach i piknikach miejskich,
- → wśród instytucji miejskich mieszkańcy najczęściej korzystają z oferty bibliotek (40%), oraz z ośrodka kultury (23%),
- → zmniejszanie się liczby ludności miasta,
- → depopulacja mężczyzn (wśród zmniejszającej się liczby ludności w Mieście mężczyźni stanowią niemal 54%),
- → nadreprezentacja kobiet w populacji ogółem (współczynnik feminizacji dla miasta wynosi 111 przy 107 dla kraju), przy czym kobiety przeważają wyłącznie w poprodukcyjnej grupie wiekowej,
- → najliczniejszą grupą wiekową są osoby w wieku produkcyjnym, osoby w wieku poprodukcyjnym przeważają nad osobami w wieku przedprodukcyjnym (26% do 14%),
- → emigrujący mieszkańcy miasta coraz częściej wyjeżdżają na wieś (przy czym jest to liczba stanowiąca około 1/3 emigrujących ogółem),
- → niemal połowę bezrobotnych (48%) stanowią długotrwale bezrobotni,
- → utrzymuje się wyższy poziom bezrobocia wśród kobiet (które stanowią 56% bezrobotnych ogółem), jednocześnie spadek bezrobocia jest w tej grupie płci nieco większy (czyli w perspektywie kilku lat bardziej zmniejsza się liczba bezrobotnych kobiet niż mężczyzn),
- → liczba osób korzystających z pomocy społecznej jest wyższa niż średnia dla powiatu i województwa (w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców), jednocześnie udział ten zmniejsza się w Będzinie bardziej dynamicznie niż w jednostkach referencyjnych,
- → w grupie świadczeniobiorców pomocy społecznej zmniejsza się udział osób bezrobotnych, utrzymuje się natomiast udział osób niepełnosprawnych i długotrwale chorujących,
- → inne istotne przesłanki przyznania pomocy społecznej to alkoholizm, bezdomność i przemoc w rodzinie,
- → stale rośnie udział emerytów i rencistów w grupie świadczeniobiorców pomocy społecznej,
- → najczęściej identyfikowanym przez mieszkańców problemem społecznym jest nadużywanie alkoholu (43%), w dalszej kolejności: niepełna rodzina (40%) i bezrobocie (39%),
- → wśród problemów dostrzeganych przez mieszkańców, a nie ujętych w liście zagadnień do wyboru, pojawiały się głównie problemy natury psychicznej

- → respondenci nie znają zbyt dobrze potrzeb osób niepełnosprawnych oraz potrzeb seniorów, przy czym dostrzegają, że w Będzinie mieszka dużo seniorów,
- → respondenci pesymistycznie postrzegają własną starość – dwie trzecie obawia się obniżenia poziomu życia a niemal połowa mniejszej samodzielności. Co piąty obawia się samotności. W opiniach własnych wskazywano na zanieczyszczenie środowiska jako czynnik utrudniający życie seniorów i skłaniający mieszkańców do myśli o wyjeździe z miasta,
- → respondenci, którzy zaobserwują w swoim otoczeniu osoby wymagające wsparcia, zarówno w problemach psychicznych jak i materialnych, w pierwszej kolejności będą starali się pomóc we własnym zakresie (także poszukując informacji w internecie), co trzeci ankietowany skieruje potrzebującą osobę do instytucji publicznej, najczęściej do MOPS.

Szanse

Wśród szans jedna jest niezmienna, więc być może nie jest dostrzegana jako potencjał rozwojowy Miasta, a jest to lokalizacja na terenie konurbacji górnośląskiej i Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Bliskie sąsiedztwo innych miast stwarza możliwość do współpracy, co szczególnie w zakresie rozwiązywania problemów, może być bardzo przydatne. Pozostałe dwie najważniejsze szanse to czynniki zmienne – po pierwsze dostęp do środków unijnych także w kolejnym okresie programowania, oraz rozwój polityki społecznej (większa dostępność świadczeń socjalnych) wynikających z realizowanej polityki rządu.

- → położenie w aglomeracji miejskiej,
- → rozwój działań z zakresu polityki społecznej (np. świadczenie 500+),
- → dostępność środków unijnych w kolejnych latach.

Zagrożenia

Zagrożeniem jest także specyfika gminy miejskiej – przyciąganie ludzi doświadczających skrajnie trudnych sytuacji życiowych (przykładem są osoby bezdomne, które zamieszkują głównie w dużych miastach), koncentracja problemów społecznych w określonych dzielnicach lub osiedlach czy zanieczyszczenie powietrza. Rozwiązania ustawowe oraz obciążanie samorządu lokalnego kolejnymi zadaniami publicznymi bez równoczesnego zwiększenia kwot dotacji z budżetu centralnego.

Nie można także pominąć kwestii pandemii covid 19, w tym zakresie należy przewidywać, że konsekwencje będą negatywne zarówno w perspektywie gospodarczej jak i kondycji psychicznej i społecznej mieszkańców.

- → specyfika gminy miejskiej,
- → dynamiczne zmiany systemu pomocy społecznej, w tym rodzajów i kryteriów przyznawanych świadczeń,

→ zwiększanie zakresu zadań w ramach systemu pomocy społecznej bez zwiększania budżetu i kadr potrzebnych do ich realizacji,
→ trudne do przewidzenia w najbliższych latach skutki pandemii Covid-19.

Dwa czynniki spośród wskazanych powyżej szczególnie zwracają uwagę.

Pierwszy z nich – to obserwowane także w kraju tendencje demograficzne. Zmniejszanie się liczby ludności samo w sobie nie jest ani czymś dobrym ani złym, jest zjawiskiem społecznym, a jego ocena (pozytywna lub negatywna) zależy od przyjętej perspektywy czy też kontekstu dokonywanej oceny. Z perspektywy kształtowania struktury społecznej te informacje są znaczące, bo stanowią sygnał odnośnie obszarów, które należy wzmacniać aby wspierać pożądane decyzje mieszkańców (np. prokreacyjne, migracyjne czy związane z aktywnością zawodową lub społeczną). Ale z perspektywy polityki społecznej jest to informacja przydatna dla skutecznego planowania usług – obserwowanie tendencji demograficznych pozwala dostosować zakres i skalę usług do potrzeb zmieniającej się społeczności. W Będzinie obserwowane zmiany demograficzne wskazują na rosnącą potrzebę zapewnienia usług opiekuńczych dla seniorów (rośnie średnia długość życia). Z kolei informacja dotycząca płci seniorów (i przewagi kobiet w tej grupie wiekowej) pozwala uwzględnić kontekst genderowy przy projektowaniu oferty aktywizacji społecznej.

Drugą kwestią jest znikoma aktywność organizacji pozarządowych[5]. Deficyt ten jest o tyle znaczący, że aktywni mieszkańcy angażują się w działania lokalnych grup formalnych i nieformalnych i są fundamentem dla budowania społeczeństwa obywatelskiego. Mieszkańcy działający w ramach organizacji pozarządowych mają większy potencjał do tego, aby docierać ze swoją ofertą do osób potrzebujących wsparcia lub też mogących włączać się w działania społeczne. Instytucje publiczne docierają do ludzi później, w związku z tym wymagane są bardziej złożone (i droższe) działania interwencyjne.

Odzwierciedleniem tej perspektywy są odpowiedzi udzielane przez ankietowanych mieszkańców miasta na trzy pytania – dwa z nich dotyczyły potencjalnego zachowania mieszkańców w sytuacji, gdyby ktoś z ich znajomych potrzebował pomocy. Średnio co drugi w pierwszej kolejności starałby się pomóc we własnym zakresie (lub szukałby informacji w internecie). Do instytucji pokierowałby średnio co trzeci badany, przy czym w kontekście trudności psychicznych ankietowani nie są pewni jaka byłaby to instytucja (w sytuacji problemów materialnych – zdecydowanie MOPS). Jeśli do tych odpowiedzi dodamy ocenę instytucji – to okaże się, że korzystanie z pomocy społecznej mieszkańcy traktują jako ostateczność, a świadczeniobiorcy postrzegani są zdecydowanie negatywnie. Trudno

[5] Na niewielką liczbę NGO w mieście wskazywał zarówno Zespół ds. opracowania Strategii.

w tej perspektywie oczekiwać, że MOPS dotrze do mieszkańców z ofertą działań profilaktycznych lub integracyjnych. Brak organizacji pozarządowych (lub ich znikoma liczba i zakres działań) oznacza więc w praktyce brak partnera w środowisku lokalnym i podejmowanie działań w dużej mierze lub wyłącznie interwencyjnych.

2.2 Prognoza trendów rozwojowych

Analiza danych statystycznych w ujęciu wieloletnim pozwala zidentyfikować wyraźne trendy dotyczące przyszłości, a komentarz ekspertów (w tym także osób z Zespołu ds. opracowania Strategii) pozwala przygotować się do nadchodzących zmian. Zidentyfikowane trendy i ich znaczenie dla lokalnej polityki społecznej to:

→ liczba mieszkańców będzie się zmniejszać. Jest to trend obserwowany w kraju i w społeczeństwach wysoko rozwiniętych. O ile uznaje się, że jest to trend niekorzystny ze względu na obowiązujący w Polsce system emerytalny, o tyle dla samorządu lokalnego jest to po prostu informacja o liczebności i strukturze społeczności.

→ utrzyma się trend „starzenia społeczeństwa". To także jest ogólnie obserwowana w kraju tendencja – rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym w populacji ogółem. Jest to informacja ważna szczególnie w perspektywie planowania usług społecznych – zarówno środków budżetowych na działania interwencyjne adresowane do seniorów, jak i przy planowaniu działań integracyjnych i profilaktycznych, które będą się przyczyniać do wzrostu kapitału społecznego, budowy relacji społecznych i więzi sąsiedzkich, a tym samym będą utrzymywać osoby wchodzące w wiek senioralny w aktywności społecznej a przez to lepszej kondycji zdrowotnej.

→ utrzyma się wysoki wskaźnik feminizacji, szczególnie w grupie seniorów. Jest to informacja ważna w perspektywie kontekstu kulturowych uwarunkowań i aktywności kobiet. Uwzględnienie specyfiki relacji rodzinnych w planowaniu aktywności społecznej i odpowiednio wczesne upowszechnienie działań integracyjnych i aktywizacji społecznej, będzie sprzyjało odbudowaniu relacji społecznych z otoczeniem innym niż najbliższa rodzina, a w dłuższej perspektywie będzie zapobiegać samotnemu starzeniu w coraz gorszej kondycji zdrowotnej.

→ bezrobocie będzie się zmniejszać, a w grupie bezrobotnych będą dominować osoby 50+ Spadek liczby osób bezrobotnych obserwowany jest od kilku lat, można więc przypuszczać, że ta tendencja się utrzyma, o ile na rynek pracy nie wpłynie zbyt intensywnie pandemia covid 19. Jeśli utrzyma się obecny trend, to wśród osób bezrobotnych będą dominować osoby w wieku najmniejszej mobilności zawodowej, trudno wdrażające się w rynek usług lub technologii cyfrowych.

→ będzie rosło znaczenie środowiskowej pracy socjalnej, co widać w statystyce MOPS ale także w kierunku reform systemu pomocy społecznej (rozdzielenia niepieniężnej pracy socjalnej od usług finansowych) czy promocji dla tworzenia centrów usług społecznych. Praca socjalna w coraz większym stopniu będzie wspieraniem, doradzaniem, informowaniem.

→ wśród problemów społecznych będą się utrzymywać alkoholizm, przemoc w rodzinie i bezdomność. Są to sytuacje, które liczbowo dotykają stosunkowo niewielkiej grupy mieszkańców (przemoc w rodzinie dotyczy 28. rodzin, bezdomność – 79, alkoholizm – 137), wydaje się jednak, że przynajmniej częściowo wynika to z niewystarczającego rozpoznania skali zjawiska (szczególnie w odniesieniu do przemocy i alkoholizmu). Badania ogólnopolskie pokazują, że skala przemocy jest znaczna, przy czym większość osób ze względu na stereotypowe postrzeganie tego zjawiska (szczególnie przemocy psychicznej i materialnej) nie identyfikuje obserwowanych zachowań w tej kategorii. W badaniu ankietowym 20% mieszkańców dostrzega zjawisko przemocy w rodzinie, w tym samym badaniu – najczęściej wskazywanym problemem jest nadużywanie alkoholu (43%).

→ niepełnosprawność i choroby będą stanowiły coraz większy udział wśród przesłanek przyznania pomocy społecznej. Od kilku lat zmniejsza się liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej, w tej grupie z różną intensywnością zmniejsza się udział osób doświadczających różnego rodzaju trudności życiowych (a tym samym – przesłanek przyznania im wsparcia). Niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba to dwie przesłanki, które wyróżniają się tym, że po pierwsze zmniejszanie się liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej jest najmniej dynamiczne (różnica jest nawet trzykrotnie mniejsza niż w odniesieniu do innych przesłanek), ponadto – udział osób niepełnosprawnych jest największy w grupie świadczeniobiorców ogółem (481 osoby niepełnosprawne i 563 długotrwale lub ciężko chorujące, osoby w rodzinach świadczeniobiorców stanowią niemal drugie tyle).

→ będą narastać trudności psychiczne i psychologiczne, szczególnie, że nadal jest to temat tabu, a zatem skala rzeczywistych sytuacji wymagających wsparcia jest tak naprawdę nieznana. Brakuje też specjalistów, którzy mogliby rozpoznawać trudności psychiczne na wczesnym etapie i interweniować, nie są także zbyt powszechne działania prewencyjne, uświadamiające w zakresie troski o zdrowie psychiczne i kondycję psychiczną oraz wspierające w sytuacji kryzysu. Sytuacje takie pojawiają się obecnie coraz częściej, na co wskazują eksperci pracujący na co dzień w instytucjach pomocy społecznej oraz mieszkańcy w badaniu ankietowym (problemy psychiczne były jedną z częściej wskazywanych trudności, którą wpisywano jako własna wypowiedź).

→ zmniejszająca się liczba urodzeń jest tendencją spójną ze kierunkiem obserwowanym ogólnie w kraju. Podejmowane centralnie rozwiązania (wprowadzenie świadczenia 500+) krótkotrwale wpłynęły na decyzje prokreacyjne, i głównie działały na te osoby, które i tak planowały założenie lub powiększenie rodziny. Socjologowie i badania społeczne wskazują szereg czynników, które przekładają się na decyzje potencjalnych rodziców (szczególnie kobiet) co do posiadania dzieci oraz ich liczby. Dwa z tych czynników są kluczowe – jeden to stabilizacja życiowa i optymistyczna perspektywa jeśli chodzi o warunki życiowe (utrzymanie zatrudnienia lub pewność co do powrotu na rynek pracy, pewność zatrudnienia ojca dziecka), a drugi to rozbudowana infrastruktura, która ułatwia opiekę i wychowanie dzieci – czyli żłobki, przedszkola, place zabaw, oferta edukacyjnych i rozwojowych zajęć pozalekcyjnych, infrastruktura i oferta spędzania czasu wolnego dla rodzin, przyjazna przestrzeń publiczna (bezpieczne chodniki i ścieżki rowerowe, place zabaw etc.). Szczególnie w kwestii drugiego z wymienionych czynników władze samorządowe mogą więc znacząco wpłynąć na decyzje prokreacyjne par, przy czym pozytywnego rezultatu należy się spodziewać w perspektywie długoterminowej.

→ rosnąca potrzeba środowiskowych usług opiekuńczych dla seniorów. W grupie świadczeniobiorców pomocy społecznej coraz większą grupę będą stanowić seniorzy, a w tej grupie – szczególnie „starsi seniorzy" w wieku 80+, wymagający opieki pielęgnacyjnej i rehabilitacyjnej. Już teraz obserwowany jest wzrost kosztów utrzymywania mieszkańców DPS ze względu na stale rosnącą ich liczbę, i ten koszt będzie rósł nadal. Jednym z najskuteczniejszych sposobów pomocy jest aktywizacja społeczna osób w wieku emerytalnym i wspieranie ich aktywności i więzi społecznych, co bezpośrednio przekłada się na ich kondycję zdrowotną (osoby aktywne dłużej są zdrowe fizycznie i psychicznie), jest też skutecznym antidotum na samotność doskwierającą seniorom, którzy będąc w wieku późno-senioralnym nie są w stanie całkowicie zmienić dotychczasowego stylu życia i zbudować relacji społecznych. Aby zapobiec samotności muszą te relacje zbudować wcześniej, a wspólnota samorządowa może w tym skutecznie pomóc.

W kontekście planowania procesów społecznych warto także mieć na uwadze oczekiwania sformułowane przez mieszkańców. W badaniu ankietowym wypowiedziało się niemal tysiąc osób mieszkających w Będzinie, wiele wątków w odpowiedziach wpisywanych przez ankietowanych w odpowiedzi na pytanie o to, co jest potrzebne, powtarzało się, dzięki czemu można wskazać kluczowe oczekiwania. Mieszkańcy wskazywali potrzeby w odniesieniu do trzech grup: osób młodych, seniorów i osób niepełnosprawnych.

Postulaty dotyczące oferty dla osób młodych:

- zwiększenie liczby miejsc spotkań i rozrywki,
- przyjazne centrum miasta,

- rozwój oferty sportowo-rekreacyjnej (aktywne spędzanie czasu wolnego),
- miejsca pracy dla wysoko wykształconych osób, najlepiej w branży IT.

Postulaty dotyczące oferty dla seniorów:

- zwiększenie liczby miejsc aktywności, wypoczynku, rekreacji, klub seniora,
- szerszy zakres pomocy, w tym zarówno pomoc ubogim emerytom jak i usługi opiekuńcze świadczone np. przez wolontariuszy,
- dogodna komunikacja publiczna,
- czystsze środowisko (likwidacja smogu).

Postulaty dotyczące oferty dla osób niepełnosprawnych:

- dalsza likwidacja barier architektonicznych,
- sprzyjająca przestrzeń do działania: miejsca aktywności zawodowej i społecznej, miejsca spotkań (spędzania czasu wolnego).

3. Priorytety polityki społecznej miasta Będzina

3.1 Wizja miasta w obszarze społecznym

Wizja Będzina jest określona w dotychczas obowiązującej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Będzińskiego na lata 2014-2020, gdzie zapisano: „Powiat Będziński miejscem przyjaznym, bezpiecznym, z minimalnym wskaźnikiem bezrobocia, wspierającym rodzinę, z bogatą ofertą i infrastrukturą socjalną.”

Wizja jest pożądanym, docelowym obrazem przyszłości. Przytoczona wizja jest zapisem szeroko i kompleksowo obejmującym zagadnienia dotyczące zarówno interwencji i wsparcia w rozwiązywaniu problemów społecznych, jak i profilaktyki zapobiegającej pogłębianiu niekorzystnych zjawisk, które już wystąpiły, oraz integracji zapewniającej spójność społeczną i wysoki poziom kapitału społecznego. W tym zakresie dotychczasowa wizja powiatu w 2020 będzie przeniesiona do kolejnego horyzontu czasowego w realizacji polityki społecznej miasta Będzina.

W Strategii Rozwoju Miasta na lata 2014-2020 nie wskazano bezpośrednio wizji, która została zastąpiona matrycą kluczowych elementów stanowiących pryzmat dla perspektywicznego spojrzenia na przyszłość Będzina. I tak hasło „Człowiek – rodzina – praca” to jedna z przyjętych wartości, a domena nr 1 to „Dobre warunki do życia mieszkańców Będzina w bezpiecznym

i zadbanym mieście". W obu tych elementach jest wyraźne odniesienie do jakości życia a zatem kwestii bardzo mocno związanej z polityką społeczną.

Odwołując się do założeń w innych i dotychczasowych dokumentach strategicznych oraz w oparciu o dokonaną diagnozę przyjęto, że wizja Będzina w 2031 roku w świetle zaplanowanej w niniejszej Strategii polityki społecznej to:

Będzin w perspektywie 2031 roku jest miastem przyjaznym, bezpiecznym, wspierającym mieszkańców w dążeniu do życia na godnym poziomie i dobrych warunkach, pomagającym najsłabszym jednostkom aby zapobiegać rozwarstwieniu społecznemu i powstawaniu problemów w całej społeczności.

3.2 Misja polityki społecznej miasta Będzina

Strategia Rozwiązywania Problemów Strategicznych Miasta Będzina na lata 2021-2031 jest dokumentem uzupełniającym Strategię Rozwoju Miasta i w wymiarze działań społecznych wspiera realizację jej celów i dążenie do zrealizowania wizji rozwojowej Miasta.

Misja polityki społecznej Miasta wprost wynika z założeń zawartych w Ustawie o pomocy społecznej i jest to:

Wspieranie mieszkańców miasta Będzina w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych i zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych umożliwiających życie w godnych warunkach, a także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym, wspieranie przy usamodzielnieniu się oraz integracji ze środowiskiem.

3.2 Strategiczne kierunki i cele

Zebrane i zaprezentowane powyżej informacje – niezależnie od tego czy wartościują rzeczywistość czy nie, są informacją i czytelną wskazówką co do potrzeb mieszkańców, a przede wszystkim – pokazują szeroką przestrzeń do działania dla władz miasta i jednostek miejskich. Analiza pozwoliła zidentyfikować te aspekty, które są kluczowe z perspektywy skutecznej realizacji polityki społecznej Miasta, i przekładają się na zaplanowane działania.

Poniżej wskazano cele strategiczne i przypisane do nich cele operacyjne. Zestawienie zamyka lista wskaźników, służących monitorowaniu wdrażania Strategii. Wartości liczbowe

dla poszczególnych wskaźników zostaną określone zgodnie z wytycznymi zawartymi w rozdziale pt. Wdrażanie.

1. Rozwiązywanie bieżących problemów społecznych

a) Wspieranie osób i rodzin doświadczających trudności życiowych, w tym także identyfikowanie i diagnozowanie potrzeb w szczególności w zakresie: problemów alkoholowych, przemocy w rodzinie, osób w kryzysie psychicznym,
b) Współpraca z PCPR i wspólne opracowanie diagnozy i propozycji działań w zakresie wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami (w ramach diagnozy: określenie skali, rodzajów niepełnosprawności, potrzeb, możliwości aktywności zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnością),
c) Pomoc dla seniorów wymagający usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych, wspieranie samotnych seniorów,
d) Angażowanie seniorów jako liderów aktywności w swojej społeczności lokalnej,
e) Prowadzenie we współpracy z PUP działań wspierających osoby bezrobotne,
f) Wsparcie dla osób i rodzin doświadczających trudności psychologicznych, psychicznych i życiowych na skutek pandemii Covid 19,
g) Identyfikacja i wspierania osób i grup narażonych na wykluczenie społeczne,
h) Stworzenie mechanizmów umożliwiających szybkie przekazywanie przez mieszkańców informacji o sytuacjach kryzysowych.

2. Profilaktyka problemów społecznych

a) Wparcie dla osób z problemami psychicznymi, rozbudowa usług w tym zakresie, stworzenie sieci prewencji (np. punkty informacyjne w szkołach, edukacja dla kadr, np. w pedagogów szkolnych, dyrekcji / nauczycieli),
b) Kampanie informacyjne, wydarzenia sportowo-edukacyjne dla mieszkańców, wydarzenia podnoszące świadomość oraz wzmacniające wrażliwość i empatię na problemy o podłożu psychicznym,
c) Opracowanie przejrzystej, aktualnej informacji o możliwościach wsparcia / pomocy i upowszechnienie informacji o jej dostępności (np. łatwy adres www, nazwa programu, nr tel., w tym informacja co można zrobić we własnym zakresie etc.),
d) Prowadzenie działań edukacyjnych dla dzieci i młodzieży w celu przeciwdziałania uzależnieniom,
e) Prowadzenie kampanii adresowanych do różnych grup społecznych i ogółu społeczeństwa promujących zdrowy styl życia i upowszechniających pozytywne wzorce oraz uwrażliwiających na potencjalne problemy społeczne w najbliższym otoczeniu,
f) Monitorowanie zmian społecznych, diagnozowanie pojawiających się potencjalnie zagrożeń oraz podejmowanie działań mających zapobiegać ich eskalacji (jak np. nadużywanie substancji psychoaktywnych, hazard, fonoholizm, przemoc w rodzinie etc.).

g) Działania edukujące mieszkańców na temat ich roli w kształtowaniu sytuacji społecznej miasta i podnoszeniu poczucia bezpieczeństwa.

3. Integracja i aktywizacja społeczna mieszkańców

a) Rozszerzenie oferty usług publicznych uwzględniających rekreację młodzieży, w tym np. promocja grup samopomocowych, aktywności obywatelskiej, wolontariatu,
b) Wsparcie tworzenia i działalności miejsc aktywności dla mieszkańców, w tym sportu i rekreacji oraz przestrzeni do spędzania czasu wolnego,
c) Aktywizacja społeczna i wsparcie działań w zakresie rekreacji seniorów,
d) Wsparcie aktywności społecznej i zawodowej kobiet, w tym poprzez animowanie działalności grup samopomocowych,
e) Promowanie inicjatyw aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców,
f) Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i PFRON-em w celu pozyskania środków finansowych na zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, turnusów rehabilitacyjnych, likwidację barier architektonicznych,
g) Likwidacja barier architektonicznych w przestrzeni miasta i obiektach publicznych,
h) Infrastrukturalne i sprzętowe wsparcie umożliwiające aktywizację młodzieży,
i) Tworzenie grup wsparcia dla osób uzależnionych, współuzależnionych, dzieci,
j) Miejskie lub środowiskowe wydarzenia integrujące osoby z grup problemowych ze społecznością lokalną,
k) Akcje społeczne na rzecz pomocy osobom starszym, niepełnosprawnym, rodzinom wielodzietnym,
l) Programy edukacyjne w szkołach na temat potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.
m) Działania wspierające osoby samotne – integracja ze społecznością lokalną (pikniki, kluby, spotkania cykliczne), wolontariat - wykorzystanie potencjału osób samotnych do pomocy sąsiedzkiej, zaspokajanie potrzeb osób samotnych w miejscu zamieszkania poprzez usługi opiekuńcze,
n) Promocja wolontariatu,
o) Wspieranie działań edukacyjnych dla osób starszych, np. Uniwersytet III wieku,
p) Inicjatywy umożliwiające mieszkańcom podejmowanie wspólnych działań na rzecz podnoszenia estetyki i ożywiania przestrzeni publicznej.

4. Wzmocnienie sektora obywatelskiego (NGO)

a) Realizowanie zadań własnych instytucji publicznych w formie zlecania / powierzania zadań organizacjom,
b) Informowanie mieszkańców o możliwościach działań NGO i wsparcie w ich zakładaniu oraz pozyskiwaniu dofinansowania,
c) Wspieranie inicjatyw oddolnych, prowadzenie kampanii w tym kierowanych do młodzieży szkolnej,
d) Promowanie przedsiębiorczości społecznej zorientowanej na rozwój usług dla grup problemowych, szczególnie osób niepełnosprawnych, starszych, rodzin,

e) Aktywizacja działań sektora pozarządowego,
f) Wspieranie partnerskich projektów przygotowanych przez organizacje pozarządowe działające na rzecz poprawy sytuacji społecznej miasta.

5. Profesjonalizacja systemu pomocy społecznej w Mieście

a) Stworzenie partnerskiego systemu monitoringu sytuacji społecznej miasta w oparciu o informacje w dyspozycji różnych podmiotów,
b) Nawiązanie współpracy ze specjalistycznymi placówkami terapii uzależnień i zwiększenie dostępności do terapii uzależnień,
c) Szkolenia dla kadr podmiotów zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych,
d) Zacieśnianie współpracy między różnymi podmiotami umożliwiające wymianę doświadczeń i poprawę skuteczności własnych działań.

Wskaźniki realizowanych działań:

- liczba osób, które skorzystały z określonych działań (liczba uczestników / odbiorców działania, niezależnie od tego, czy zaobserwowano wpływ interwencji),
- liczba i rodzaj udzielonych świadczeń,
- liczba i rodzaj działań „miękkich": terapeutycznych, psychologicznych, rozmów motywujących
- liczba godzin środowiskowej pracy socjalnej / liczba środowisk objętych wsparciem w okresie sprawozdawczym,
- liczba osób korzystających ze wsparcia, których sytuacja życiowa zmieniła się wskutek otrzymanego wsparcia w okresie sprawozdawczym, wraz z krótkim opisem zmiany, lub sytuacja utrzymała się w dotychczasowym stanie (gdy sukcesem jest zatrzymanie degradacji danej osoby i wsparcie w utrzymaniu akceptowalnego społecznie sposobu życia np. w odniesieniu do osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych),
- liczba i rodzaj działań w zakresie współpracy z instytucjami i organizacjami aktywnymi w obszarze pomocy społecznej,
- liczba wspartych inicjatyw i działań w ramach rozwoju infrastruktury społecznej (mieszkań chronionych /treningowych/ wspieranych), likwidacji barier architektonicznych, doposażenia placówek etc.,
- liczba zrealizowanych lub wspartych inicjatyw edukacyjnych kierowanych do wybranych grup społecznych i/lub ogółu mieszkańców,
- liczba i rodzaj zrealizowanych działań.

4. Wdrażanie

4.1 Zarządzanie realizacją Strategii

Realizatorami działań są wszyscy interesariusze zidentyfikowani w systemie polityki społecznej Miasta (wskazani w pkt. System pomocy społecznej Miasta).

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Będzina na lata 2021-2031 wskazuje kierunki działań, które są wyzwaniem dla całej lokalnej społeczności: dla administracji samorządowej oraz wszystkich instytucji i organizacji, które mogą być jej partnerem w realizacji poszczególnych działań. Wdrażanie Strategii jest długotrwałym procesem, włączającym szerokie grono interesariuszy (jednostki pomocnicze i jednostki organizacyjne Urzędu Miasta, organizacje pozarządowe, etc.), i powinno być realizowane w kolejnych zadaniach:

- upowszechnianie założeń Strategii i uwzględnianie obszarów strategicznych (przekazanie informacji poszczególnym partnerom),
- uwzględnienie działań z zakresu Strategii w kolejnych podejmowanych działaniach Miasta,
- monitoring i ewaluacja wdrażania Strategii,
- koordynacja współpracy pomiędzy interesariuszami, a przede wszystkim poszczególnymi instytucjami realizującymi kolejne zadania,
- uspójnianie kluczowych dokumentów i zapisywanych w nich działań (jak np. programy współpracy z organizacjami pozarządowymi, przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii etc.),
- inicjowanie i realizacja działań zawartych w Strategii,
- budowanie atmosfery współpracy wśród partnerów realizujących określone zadania.

Nowoczesne podejście do zarządzania strategicznego wskazuje, że żadna strategia nie może być traktowana jako koncepcja zamknięta i bezwzględnie determinująca proces decyzyjny. Wykonane analizy, postawione hipotezy, przeprowadzona diagnoza wraz z upływem czasu ulegają stopniowej – czasem ewolucyjnej, a czasem skokowej – dezaktualizacji. Podobny proces dotyczyć będzie oczekiwań oraz zachowań mieszkańców, które były podstawą dla sformułowania celów i odpowiadających im działań. Dlatego też należy stale monitorować zachodzące zmiany oraz modyfikować w zgodzie z nimi treść Strategii. Wdrażanie Strategii obejmuje szereg współzależnych komponentów, które powinny być realizowane. Należą do nich:

- monitoring warunków wdrażania strategii obejmujący (a) aktualizację diagnozy, w szczególności czynników będących źródłami opisanych w dokumencie procesów warunkujących występowanie i potęgowanie w Będzinie problemów społecznych

oraz (b) monitorowanie źródeł lokalnego, regionalnego, krajowego i europejskiego wsparcia dla realizacji programów i projektów,

- promowanie Strategii wśród podmiotów lokalnych, zwłaszcza w zakresie możliwości udziału w realizacji kierunków strategicznych, wprowadzania do strategii nowych projektów realizowanych przez mieszkańców i wskazywania zakresu możliwego wsparcia dla ich realizacji,
- wspieranie projektów partnerskich i ukierunkowanych na partycypację mieszkańców w procesie wdrożeniowym (angażowanie mieszkańców i organizacji pozarządowych w działania wpisujące się w cele niniejszej Strategii,
- stymulowanie zawiązywania partnerstwa lokalnych środowisk liderskich (dla dzielnic, grup społecznych, demograficznych, zawodowych itp.),
- zapewnienie elastyczności strategii, możliwości jej modyfikacji,
- wykorzystywanie nowych narzędzi sprzyjających rozwiązywaniu problemów społecznych, w tym narzędzi internetowych.

Skuteczność funkcjonowania przyjętej strategii zależeć będzie od w dużej mierze od aktywności i zmobilizowania szerokiego spektrum osób, organizacji i instytucji. Częściowo będzie także uwarunkowane wpływem czynników zewnętrznych, jak np. zmiany prawne czy efektywność polityki społecznej i gospodarczej prowadzonej przez rząd.

Przedstawiona Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Będzina na lata 2021-2031 obejmuje zasięgiem czasowym dekadę i zakłada ciągłość w realizacji wytyczonych zadań. Niewątpliwie należy się liczyć z koniecznością podejmowania nowych zadań, których nie można obecnie przewidzieć a wynikających z aktualnej sytuacji ekonomicznej i społecznej w kolejnych latach.

4.2 System pomocy społecznej Miasta

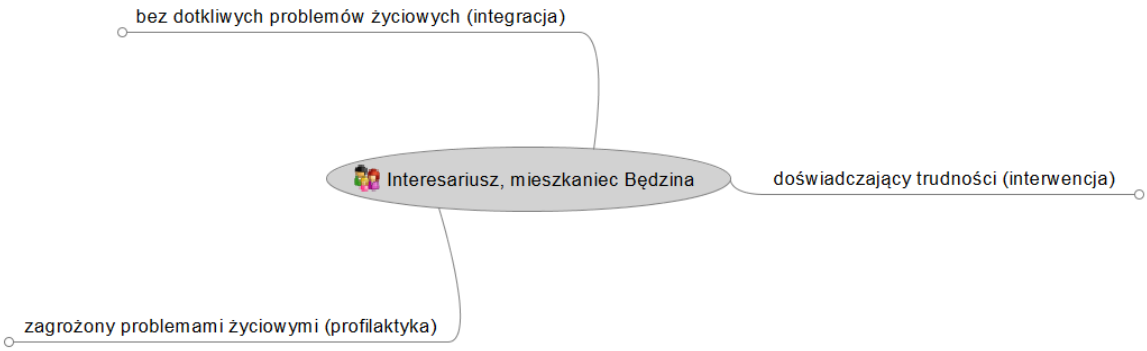
Na system pomocy społecznej miasta Będzina składa się szereg instytucji publicznych i organizacji pozarządowych, które realizują działania w sferze społecznej na rzecz mieszkańców Miasta, a zakres świadczonych przez nie usług adresowanych do mieszkańców Miasta. Działania społeczne w Mieście realizowane są w trzech wymiarach (interwencja, profilaktyka i integracja), i dostępne są dla wszystkich mieszkańców, przy czym działania interwencyjne są adresowane przede wszystkim do osób doświadczających trudności życiowych. Ważny aspektem jest centralne ujęcie Mieszkańca Miasta, który koncentruje wokół siebie działania różnych instytucji i organizacji.

Działania w ramach systemu polityki społecznej w Będzinie koordynowane są przez Wydział Polityki Społecznej i Działalności Gospodarczej Urzędu Miasta, który ponadto świadczy bezpośrednio usługi doradcze (poradnictwo prawe, psychologiczne etc.).

Schemat systemu pomocy społecznej w Będzinie składa się z wizualizacji mapy podmiotów zaangażowanych w realizację przygotowywanej Strategii (*Schemat 1* oraz *Schemat 2*) oraz Lokalnego Koszyka Usług opracowanego w projekcie Kooperacje 3D (*Tabela 1*). Projekt pn. „Kooperacje 3D – model wielosektorowej współpracy na rzecz wsparcia osób i rodzin" współfinansowanego ze środków EFS w ramach PO WER.

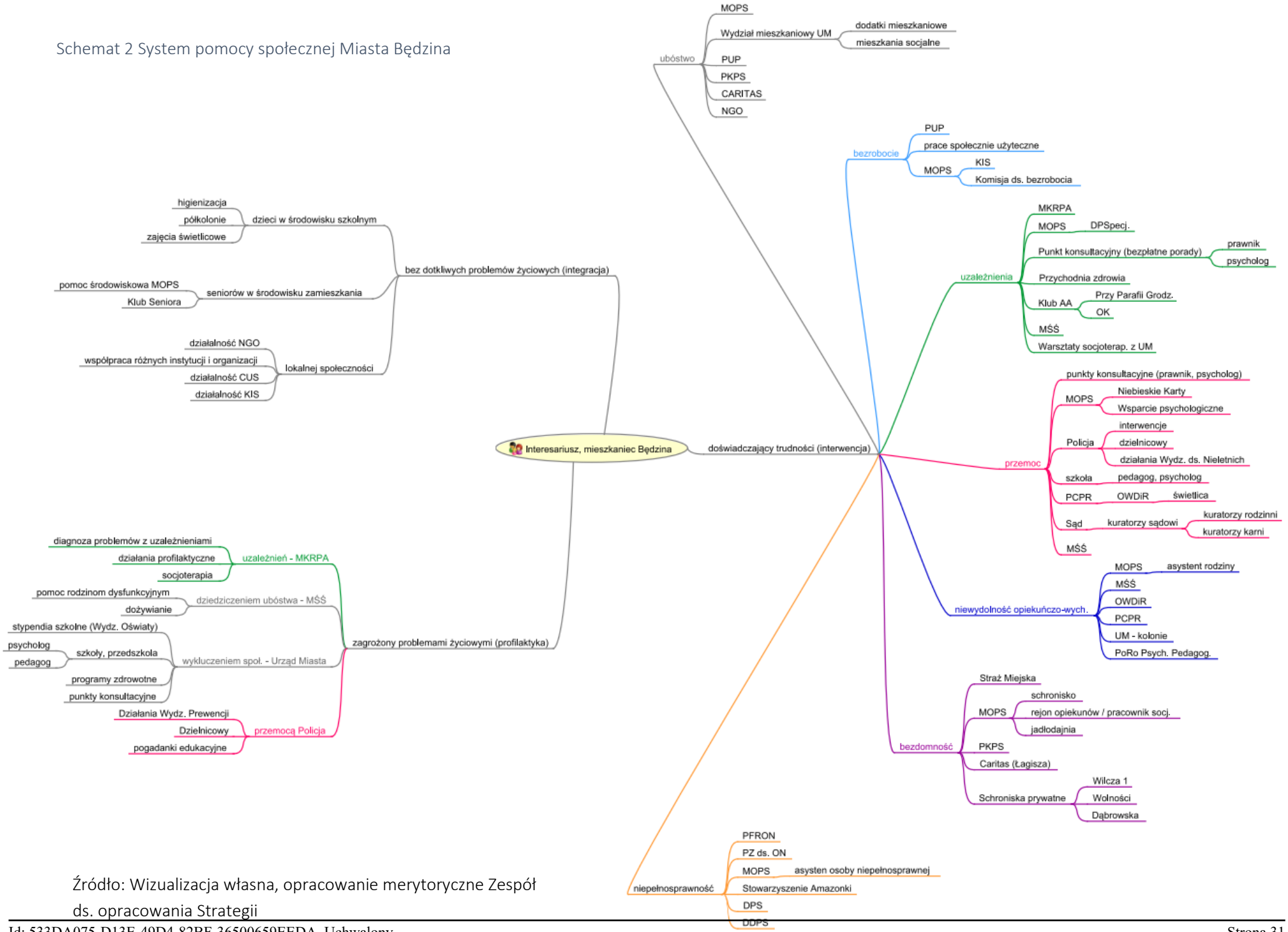
Model Kooperacji powstał przy udziale ekspertów z czterech województw: śląskiego, łódzkiego, małopolskiego oraz opolskiego. Jego podstawowym celem jest zwiększenie kooperacji oraz poprawa współdziałania pomiędzy instytucjami pomocy społecznej oraz podmiotami innych polityk sektorowych istotnych z punktu widzenia włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa. Model opiera się na założeniu, że nie ma jednej optymalnej formy wsparcia dla osób czy rodzin korzystających z pomocy społecznej a jedynie wykorzystując potencjał oraz zasoby lokalnych instytucji można zaproponować bardziej spersonalizowane formy wsparcia uwzględniające ich specyficzne potrzeby. Model zawiera więc proponowany wzór współpracy nie tylko z klientami i na ich rzecz, ale również pomiędzy lokalnymi instytucjami czy zespołami pracowników. W tej perspektywie jest ważnym narzędziem do realizacji polityki społecznej w Będzinie.

Schemat 1 Założenia systemu pomocy społecznej Miasta Będzina

Źródło: Wizualizacja własna, opracowanie merytoryczne Zespół ds. opracowania Strategii

Schemat 2 System pomocy społecznej Miasta Będzina

Źródło: Wizualizacja własna, opracowanie merytoryczne Zespół ds. opracowania Strategii

Tabela 1 Lokalny Koszyk Usług

lp.	Nazwa instytucji/Partnerzy	Adres instytucji	Usługa	Odbiorcy usługi	Forma wsparcia
1	Powiatowy Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej	Ul. Szpitalna 40, 41-250 Czeladź	Organizacja tematycznych białych sobót zgodnie ze zgłoszonymi potrzebami	Wszyscy/grupa docelowa nieokreślona	Badania profilaktyczne
2	Powiatowy Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej	Ul. Szpitalna 40, 41-250 Czeladź	Program profilaktyczny – badanie przesiewowe raka jelita grubego	Wszyscy/grupa docelowa nieokreślona	Badania profilaktyczne
3	Centrum Terapii Psychologicznej i Uzależnień ViMedic	Będzin, ul. Piłsudskiego 61	Terapia uzależnień	Osoby uzależnione	Terapia
4	Centrum Terapii Psychologicznej i Uzależnień ViMedic	Będzin, ul. Piłsudskiego 61	Wsparcie psychologiczne Psychoterapia W zakresie zdrowia psychicznego	Osoby z problemami zdrowia psychicznego	Psychoterapia
5	Zakład Opieki Zdrowotnej „PRO – SALUTE” Hospicjum Onkologiczne Zespół Opieki Domowej	Ul. Sączewskiego 27 42-500 Będzin	Terapia uzależnień	Osoby uzależnione	Terapia
6	Zakład Opieki Zdrowotnej „PRO – SALUTE” Hospicjum Onkologiczne Zespół Opieki Domowej	Ul. Sączewskiego 27 42-500 Będzin	Rehabilitacja domowa		Rehabilitacja
7	Zakład Opieki Zdrowotnej „PRO – SALUTE” Hospicjum Onkologiczne Zespół Opieki Domowej	Ul. Sączewskiego 27 42-500 Będzin	Hospicjum domowe	Osoby długotrwale lub ciężko chore	
8	Miejski Zakład Budynków Mieszkalnych sp. z o.o.	Ul. Krakowska 16; 42-500 Będzin	Przekazywanie informacji o prowadzonych akcjach i wydarzeniach (ogłoszenia)	Wszyscy/grupa docelowa nieokreślona	Przekazywanie informacji
9	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	42-500 Będzin, ul. Ignacego Krasickiego 17	Zespół ds. Rehabilitacji Społecznej Osób Niepełnosprawnych	Osoby niepełnosprawne	Pomoc finansowa

lp.	Nazwa instytucji/Partnerzy	Adres instytucji	Usługa	Odbiorcy usługi	Forma wsparcia
10	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	42-500 Będzin, ul. Ignacego Krasickiego 17	Zespół Pomocy Instytucjonalnej – skierowania do ośrodków wsparcia i Domu Pomocy Społecznej	Osoby przewlekle chore psychicznie	
11	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	42-500 Będzin, ul. Ignacego Krasickiego 17	Zespół Pomocy Instytucjonalnej – skierowania do ośrodków wsparcia i Domu Pomocy Społecznej		
12	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	42-500 Będzin, ul. Ignacego Krasickiego 17	Zespół Pomocy Instytucjonalnej – skierowania do ośrodków wsparcia i Domu Pomocy Społecznej	Osoby o obniżonym potencjale intelektualnym	
13	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	42-500 Będzin, ul. Ignacego Krasickiego 17	Piecza zastępcza rodzinna i instytucjonalna	Dzieci i młodzież; sieroty	Umieszczenie w pieczy zastępczej
14	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	42-500 Będzin, ul. Ignacego Krasickiego 17	Piecza zastępcza rodzinna i instytucjonalna	Kandydaci na rodziny zastępcze	Szkolenie
15	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	42-500 Będzin, ul. Ignacego Krasickiego 17	Powiatowy Zespół Orzekania ds. Niepełnosprawności	Osoby niepełnosprawne	Orzekanie o niepełnosprawności
16	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	42-500 Będzin, ul. Ignacego Krasickiego 17	Powiatowy Zespół Orzekania ds. Niepełnosprawności	Osoby niepełnosprawne	
17	Komenda Powiatowa Policji w Będzinie	ul. Bema 1, Będzin	Interwencje policyjne	Wszyscy/grupa docelowa nieokreślona	Zapewnienie bezpieczeństwa
18	Komenda Powiatowa Policji w Będzinie	ul. Bema 1, Będzin	Programy profilaktyczne	Wszyscy/grupa docelowa nieokreślona	Zapewnienie bezpieczeństwa; Szkolenie
19	Powiatowy Urząd Pracy w Będzinie	ul. Ignacego Krasickiego 17 A	Pośrednictwo pracy otwarte	Wszyscy/grupa docelowa nieokreślona	Przekazywanie informacji
20	Powiatowy Urząd Pracy w Będzinie	ul. Ignacego Krasickiego 17 A	Pośrednictwo pracy zamknięte	Osoby bezrobotne	Przekazywanie informacji

lp.	Nazwa instytucji/Partnerzy	Adres instytucji	Usługa	Odbiorcy usługi	Forma wsparcia
21	Powiatowy Urząd Pracy w Będzinie	ul. Ignacego Krasickiego 17 A	Giełdy pracy	Osoby bezrobotne	Wymiana informacji
22	Powiatowy Urząd Pracy w Będzinie	ul. Ignacego Krasickiego 17 A	Targi pracy	Osoby bezrobotne	Wymiana informacji
23	Powiatowy Urząd Pracy w Będzinie	ul. Ignacego Krasickiego 17 A	Poradnictwo zawodowe	Klienci instytucji	Poradnictwo specjalistyczne
24	Powiatowy Urząd Pracy w Będzinie	ul. Ignacego Krasickiego 17 A	Finansowanie szkolenia pracodawców w ramach środków KFS	Pracodawcy	Pomoc finansowa
25	Powiatowy Urząd Pracy w Będzinie	ul. Ignacego Krasickiego 17 A	Finansowanie szkoleń bezrobotnych	Osoby bezrobotne	Pomoc finansowa
26	Powiatowy Urząd Pracy w Będzinie	ul. Ignacego Krasickiego 17 A	Dofinansowanie zatrudnienia: Prace interwencyjne	Klienci instytucji	Pomoc finansowa
27	Powiatowy Urząd Pracy w Będzinie	ul. Ignacego Krasickiego 17 A	Dofinansowanie zatrudnienia: Roboty publiczne	Klienci instytucji	Pomoc finansowa
28	Powiatowy Urząd Pracy w Będzinie	ul. Ignacego Krasickiego 17 A	Dofinansowanie zatrudnienia: Staże	Klienci instytucji	Pomoc finansowa
29	Powiatowy Urząd Pracy w Będzinie	ul. Ignacego Krasickiego 17 A	Dofinansowanie zatrudnienia: Refundacja wyposażenia lub doposażenia stanowisk pracy	Pracodawcy	Pomoc finansowa
30	Powiatowy Urząd Pracy w Będzinie	ul. Ignacego Krasickiego 17 A	Dofinansowanie zatrudnienia: Prace społecznie użyteczne	Klienci instytucji	Pomoc finansowa
31	Powiatowy Urząd Pracy w Będzinie	ul. Ignacego Krasickiego 17 A	Dofinansowanie zatrudnienia: Dodatek aktywizacyjny	Klienci instytucji	Pomoc finansowa
32	Powiatowy Urząd Pracy w Będzinie	ul. Ignacego Krasickiego 17 A	Zatrudnienie osób niepełnosprawnych: Refundacja szkolenia osób niepełnosprawnych	Osoby niepełnosprawne	Pomoc finansowa
33	Powiatowy Urząd Pracy w Będzinie	ul. Ignacego Krasickiego 17 A	Zatrudnienie osób niepełnosprawnych: Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska stworzonego dla osoby niepełnosprawnej	Pracodawcy	Pomoc finansowa

lp.	Nazwa instytucji/Partnerzy	Adres instytucji	Usługa	Odbiorcy usługi	Forma wsparcia
34	Powiatowy Urząd Pracy w Będzinie	ul. Ignacego Krasickiego 17 A	Bony dla osób bezrobotnych do 30 roku życia (stażowy, szkoleniowy, na zasiedlenie)	Klienci instytucji	Pomoc finansowa
35	Powiatowy Urząd Pracy w Będzinie	ul. Ignacego Krasickiego 17 A	Jednorazowa dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej dla osób niepełnosprawnych	Klienci instytucji	Pomoc finansowa
36	Wydział Oświaty Urząd Miejski w Będzinie	ul. 11 Listopada 20	Usługa informacyjna dotycząca: - koordynacji rekrutacji do żłobków, przedszkoli i szkół podstawowych przez Miasto Będzin	Opiekunowie z małoletnimi dziećmi	Przekazywanie informacji
37	Wydział Oświaty Urząd Miejski w Będzinie	ul. 11 Listopada 20	Usługa informacyjna dotycząca:- nadzoru nad realizacją obowiązku nauki przez uczniów szkół ponadpodstawowych,	Opiekunowie z małoletnimi dziećmi; dzieci i młodzież	Przekazywanie informacji
38	Wydział Oświaty Urząd Miejski w Będzinie	ul. 11 Listopada 20	Usługa informacyjna dotycząca: - organizacji dowozu dzieci niepełnosprawnych do szkół i placówek,	Opiekunowie osób niepełnosprawnych	Przekazywanie informacji
39	Wydział Oświaty Urząd Miejski w Będzinie	ul. 11 Listopada 20	Usługa informacyjna dotycząca: - stypendiów szkolnych.	Opiekunowie z małoletnimi dziećmi; dzieci i młodzież	Przekazywanie informacji
40	Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Będzinie wraz z Filią	ul. Jana III Sobieskiego 1 Filia DDPS ul. rtm. Witolda Pileckiego 7	Usługi bytowe: zapewnienie miejsca pobytu do bezpiecznego i aktywnego spędzania wolnego czasu		Czas wolny
41	Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Będzinie wraz z Filią	ul. Jana III Sobieskiego 1 Filia DDPS ul. rtm. Witolda Pileckiego 7	Usługi bytowe: zapewnienie dwóch posiłków dziennie: śniadania i obiadu oraz suchego prowiantu na każdy dzień świąteczny ustawowo wolny od pracy przypadający w ciągu tygodnia oraz na każdy dzień weekendu		Zapewnienie bezpieczeństwa

lp.	Nazwa instytucji/Partnerzy	Adres instytucji	Usługa	Odbiorcy usługi	Forma wsparcia
42	Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Będzinie wraz z Filią	ul. Jana III Sobieskiego 1 Filia DDPS ul. rtm. Witolda Pileckiego 7	Usługi bytowe: zapewnienie pomocy w utrzymaniu higieny osobistej poprzez udostępnienie urządzeń do tego przeznaczonych		Zapewnienie bezpieczeństwa
43	Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Będzinie wraz z Filią	ul. Jana III Sobieskiego 1 Filia DDPS ul. rtm. Witolda Pileckiego 7	Usługi opiekuńcze: udzielanie pomocy w podstawowych czynnościach życiowych		Zapewnienie bezpieczeństwa
44	Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Będzinie wraz z Filią	ul. Jana III Sobieskiego 1 Filia DDPS ul. rtm. Witolda Pileckiego 7	Usługi opiekuńcze: pomoc w załatwianiu spraw osobistych, zdrowotnych, urzędowych		Zapewnienie bezpieczeństwa
45	Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Będzinie wraz z Filią	ul. Jana III Sobieskiego 1 Filia DDPS ul. rtm. Witolda Pileckiego 7	Usługi opiekuńcze: usługa transportu dla osób niepełnosprawnych		Transport
46	Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Będzinie wraz z Filią	ul. Jana III Sobieskiego 1 Filia DDPS ul. rtm. Witolda Pileckiego 7	Usługi opiekuńcze: prowadzenie pracy socjalnej we współpracy z pracownikami socjalnymi Działu Pomocy Środowiskowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Będzinie		Usługa specjalistyczna
47	Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Będzinie wraz z Filią	ul. Jana III Sobieskiego 1 Filia DDPS ul. rtm. Witolda Pileckiego 7	Usługi opiekuńcze: udzielanie pomocy, porad, wsparcia we współpracy z konsultantami Działu Poradnictwa Specjalistycznego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Będzinie		Usługa specjalistyczna
48	Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Będzinie wraz z Filią	ul. Jana III Sobieskiego 1 Filia DDPS ul. rtm. Witolda Pileckiego 7	Usługi wspomagające: organizowanie czasu wolnego		Czas wolny
49	Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Będzinie wraz z Filią	ul. Jana III Sobieskiego 1 Filia DDPS ul. rtm. Witolda Pileckiego 7	Usługi wspomagające: umożliwienie udziału w zajęciach aktywizujących, integracyjnych, w tym udział w terapii zajęciowej grupowej i indywidualnej,		Usługa specjalistyczna

lp.	Nazwa instytucji/Partnerzy	Adres instytucji	Usługa	Odbiorcy usługi	Forma wsparcia
			warsztatach, zajęciach terapeutycznych, spotkaniach edukacyjnych, zajęciach ułatwiających samodzielne funkcjonowanie i uczestnictwo w życiu społecznym,		
50	Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Będzinie wraz z Filią	ul. Jana III Sobieskiego 1 Filia DDPS ul. rtm. Witolda Pileckiego 7	Usługi wspomagające: pomoc w realizacji potrzeb kulturalnych, rekreacyjnych, towarzyskich poprzez udział w imprezach i wydarzeniach kulturalnych, sportowych, rozrywkowych oraz organizowanie w placówce spotkań świątecznych, imprez okolicznościowych wynikających z tradycji i obyczajów		Czas wolny
51	Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Będzinie wraz z Filią	ul. Jana III Sobieskiego 1 Filia DDPS ul. rtm. Witolda Pileckiego 7	Usługi wspomagające: umożliwienie rozwijania pasji i zainteresowań Pensjonariuszy		Czas wolny
52	Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Będzinie wraz z Filią	ul. Jana III Sobieskiego 1 Filia DDPS ul. rtm. Witolda Pileckiego 7	Usługi wspomagające: stworzenie warunków do samopomocy		Zapewnienie bezpieczeństwa
53	Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Będzinie wraz z Filią	ul. Jana III Sobieskiego 1 Filia DDPS ul. rtm. Witolda Pileckiego 7	Usługi wspomagające: umożliwienie integracji ze społecznością lokalną oraz integracji międzypokoleniowej		Usługa specjalistyczna
54	Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Będzinie wraz z Filią	ul. Jana III Sobieskiego 1 Filia DDPS ul. rtm. Witolda Pileckiego 7	Usługi wspomagające: promowanie pozytywnego wizerunku osób starszych w społeczeństwie		Usługa specjalistyczna
55	Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Będzinie wraz z Filią	ul. Jana III Sobieskiego 1 Filia DDPS ul. rtm. Witolda Pileckiego 7	Współpraca przy realizacji celów i zadań DDPS z innymi instytucjami: zakładami opieki zdrowotnej, instytucjami kultury, oświaty, organizacjami społecznymi, Kościołem	Instytucje współpracujące	Usługa specjalistyczna

lp.	Nazwa instytucji/Partnerzy	Adres instytucji	Usługa	Odbiorcy usługi	Forma wsparcia
			Katolickim, innymi kościołami i związkami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami oraz osobami fizycznymi.		
56	Sąd rejonowy w Będzinie	ul. Sączewskiego 23	W ramach edukacji prawnej pokazowe posiedzenia Sądu w sprawach karnych	Dzieci i młodzież	Usługa specjalistyczna
57	Sąd rejonowy w Będzinie	ul. Sączewskiego 23	Pogadanki z zakresu prawa rodzinnego, dla nieletnich: dla uczniów szkół podstawowych, ponadpodstawowych	Dzieci i młodzież	Poradnictwo specjalistyczne
58	Sąd rejonowy w Będzinie	ul. Sączewskiego 23	Dyżury mediatorów Centrum Komunikacji i Mediacji Dialog na terenie Sądu Rejonowego w Będzinie		Usługa specjalistyczna
59	Sąd rejonowy w Będzinie	ul. Sączewskiego 23	Informacje dotyczące realizacji projektu Ośrodki Pomocy Ofiarom Przestępstw w ramach środków z Funduszu Sprawiedliwości / dysponent MS/	Ofiary zdarzeń losowych i sytuacji kryzysowych	Poradnictwo specjalistyczne
60	Sąd rejonowy w Będzinie	ul. Sączewskiego 23	Możliwość pozyskania/zapoznania się/informatorów dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie lub pokrzywdzonych przestępstwem	Ofiary przemocy w rodzinie	Poradnictwo specjalistyczne

lp.	Nazwa instytucji/Partnerzy	Adres instytucji	Usługa	Odbiorcy usługi	Forma wsparcia
61	II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej ds. rodzinnych i nieletnich	ul. Królowej Jadwigi 2	W ramach działalności profilaktycznej: udział w spotkaniach z uczniami, pracownikami różnych instytucji, pogadanki na temat praw i obowiązków rodziców, praw i obowiązków dzieci i młodzieży w świetle Kodeksu rodzinnego i UPN	Opiekunowie z małoletnimi dziećmi	Przekazywanie informacji
62	II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej ds. rodzinnych i nieletnich	ul. Królowej Jadwigi 2	W ramach działalności profilaktycznej: Wsparcie i pomoc ze strony powiernika Ruchu AA - p. A. Formy w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, propagowanie idei AA wśród podopiecznych	Osoby uzależnione	Terapia
63	II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej ds. rodzinnych i nieletnich	ul. Królowej Jadwigi 2	W ramach postępowania rozpoznawczego: Kontakt ze wszystkimi instytucjami i organizacjami wspierającymi rodzinę i udzielającymi wszechstronnej pomocy dziecku i rodzinie celem zebrania materiałów niezbędnych do postawienia właściwej diagnozy i rozpoznania sprawy przez Sąd Rodzinny i przekazywanie informacji w/w instytucjom /w możliwym tego zakresie /o biegu toczących się spraw w Sądzie na podstawie systemu Curenda	Instytucje współpracujące	Wymiana informacji

lp.	Nazwa instytucji/Partnerzy	Adres instytucji	Usługa	Odbiorcy usługi	Forma wsparcia
64	II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej ds. rodzinnych i nieletnich	ul. Królowej Jadwigi 2	W ramach postępowania wykonawczego: Stała współpraca z instytucjami i organizacjami wspierającymi rodzinę celem udzielania sprawnie, szybko i efektywnie pomocy mającej na celu osiągniecie pożądanych zmian (MOPS, Szkoły , Policja, Urząd Pracy, Kompas, PCPR, PP)	Instytucje współpracujące	Zapewnienie bezpieczeństwa
65	II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej ds. rodzinnych i nieletnich	ul. Królowej Jadwigi 2	W ramach postępowania wykonawczego: Stały wspólny monitoring sytuacji podopiecznych i przekazywanie sobie stosownych informacji w ramach posiadanych kompetencji	Instytucje współpracujące	Wymiana informacji
66	II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej ds. rodzinnych i nieletnich	ul. Królowej Jadwigi 2	W ramach postępowania wykonawczego: Podejmowanie wspólnych działań interwencyjnych w rodzinach pozostających pod nadzorem kuratora	Instytucje współpracujące	Zapewnienie bezpieczeństwa
67	II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej ds. rodzinnych i nieletnich	ul. Królowej Jadwigi 2	W ramach postępowania wykonawczego: Udzielanie pomocy prawnej przedstawicielom instytucji (MOPS, Szkoły, Policja, Urząd Pracy, Kompas, PCPR, PP) w rozwiazywaniu problemów podopiecznych	Instytucje współpracujące	Poradnictwo specjalistyczne

lp.	Nazwa instytucji/Partnerzy	Adres instytucji	Usługa	Odbiorcy usługi	Forma wsparcia
68	Wydział Polityki Społecznej i Działalności Gospodarczej UM	ul. 11 Listopada 20	(1) Konsultacje dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych i ich rodzin, (2) Prowadzenie porad i konsultacji psychologicznych w punktach konsultacyjno-informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie i problemem alkoholowym (3) Prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie procedur prawnych zw. z przeciwdziałaniem przemocy domowej i uzależnieniom (4) Działanie Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	wszyscy mieszkańcy	Poradnictwo

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Będzinie, https://rops-katowice.pl/category/aktualnosci-kooperacje-3d/ oraz Wydział Polityki Społecznej i Działalności Gospodarczej UM

4.3 Monitoring i ewaluacja

Monitoring

Monitoring to proces weryfikowania, czy realizacja strategii przebiega zgodnie z założeniami, czy są osiągane cele i rezultaty określone w strategii oraz jak przebiega wydatkowanie środków przeznaczonych na poszczególne zamierzenia. Proces monitorowania polega na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w odniesieniu do celów wytyczonych w Strategii przy wykorzystaniu określonych wskaźników. Monitoring dostarczy informacji na temat postępów w osiąganiu przyjętych celów oraz umożliwi kwantyfikację efektów zrealizowanych przedsięwzięć.

Podstawowe założenie organizujące system monitoringu wdrażania strategii rozwiązywania problemów społecznych w Będzinie jest wyznaczane przez podejście partnerskie stosowane w procesie formułowania opracowania. Oznacza to, że rozpoznawanie natężenia problemów społecznych, identyfikacja ich przyczyn, diagnozowanie skuteczności procesu wdrażania wymaga współpracy różnorodnych podmiotów lokalnych, które dysponują wiedzą o konkretnych grupach i obszarach problemowych.

W ramach prac warsztatowych dokonano wstępnego rozpoznania informacji znajdujących się w dyspozycji lokalnych podmiotów mogących zasilać system monitoringu. W trakcie identyfikacji zakresu dostępnych informacji zwrócono uwagę przede wszystkim na realność ich stałego pozyskiwania. Do szczegółowych etapów monitoringu Strategii należy zaliczyć:

- zbieranie danych i informacji (materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen),
- analizę danych i informacji -uporządkowanie, przetworzenie i analiza danych oraz ich archiwizacja,
- ocenę wyników (ocena porównawcza osiągniętych wyników z założeniami, określenie stopnia wykonania przyjętych zapisów Strategii),
- ocenę rozbieżności pomiędzy założeniami a rezultatami i analizę jej przyczyn.
- planowanie korekty.

Dla miarodajnej oceny realizacji przyjętych założeń potrzebne będą konkretne dane ilościowe o charakterze statystycznym, które po przetworzeniu powinny zostać ujęte w serie wskaźników. Wskaźnik jest definiowany jako miernik wyznaczonego celu, zmobilizowanych zasobów, osiągniętego efektu, miernik jakości lub zmienna kontekstowa. Dzięki tym wskaźnikom można określić poziom wyjściowy oraz stopień osiągnięcia zakładanych celów. Wyniki zapisane w postaci wskaźników czy bezwzględnych informacji statystycznych mają także ważne

znaczenie w procesie uzyskiwania poparcia społecznego dla prowadzonych zmian czy świadczenia usług. Monitoring Strategii będzie realizowany w dwóch etapach, na które składają się:

1. Analiza wskaźnikowa, wskazująca zbieżność podejmowanych działań z osiąganymi wynikami społeczno-gospodarczymi Miasta według wskaźników zaproponowanych dla poszczególnych celów strategicznych (wskazanych w rozdziale Misja, wizja, cele). Analiza zostanie przeprowadzona trzykrotnie, w odstępie co trzy lata, przy czym pierwsza i trzecia analiza będzie oceną wewnętrzną, przeprowadzoną przez Wydział Polityki Społecznej i Działalności Gospodarczej, a ocena środkowa będzie miała formę ewaluacji średniookresowej (mid-term) realizowanej przez podmiot zewnętrzny.
2. Sprawozdania (co trzy lata) z realizacji celów, zawierające podstawowe informacje na temat podejmowanych działań, stopnia realizacji projektów i ewentualnych efektów końcowych tych projektów przy wykorzystaniu narzędzia jakim jest poniższa *Tabela 2*.

Tabela 2 Karta monitorowania procesu wdrażania Strategii

Karta monitorująca proces wdrażania Strategii	
Lata, których dotyczy ocena ……	Osoba przeprowadzająca monitoring *(funkcja, instytucja / organizacja)* ……
1. Czy kierunki działań wskazane w Strategii zostały uwzględnione w działaniach ujętych w budżecie na kolejne lata? Jeśli nie – dlaczego?	
2. Czy kierunki działań w obszarze społecznym zostały uwzględnione w Programie Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi lub innym dokumencie, jeśli był przygotowywany? Jeśli tak – jakie i w jakim dokumencie? Jeśli nie – dlaczego?	
3. Czy w realizację działań w ramach Strategii zostali włączeni interesariuszy w określonych obszarach (osoby reprezentujące podmioty inne niż jednostki UM i Rada Miasta)? Jeśli tak – jakie to były działania? Jeśli nie – dlaczego?	
4. Czy w porównaniu z poprzednim okresem nastąpiło odniesienie do dotychczasowych ustaleń lub kontynuacja rozpoczętych działań? Jeśli tak – jakich? Jeśli nie – dlaczego?	

5. Wnioski i rekomendacje *(propozycje działań na kolejne lata)*	
Data sporządzenia ……..	Podpis osoby opracowującej ……

Źródło: Opracowanie własne

Ewaluacja

Dodatkowym rekomendowanym działaniem jest przeprowadzenie ewaluacji, dla zachowania obiektywizmu rekomendowana jest ewaluacja zewnętrzna, czyli przeprowadzona przez osobę / podmiot spoza instytucji Miasta, nie zaangażowany w realizację Strategii. W szerokim aspekcie ewaluacja dotyczy oceny stopnia realizacji założeń Strategii oraz jej wpływu na wszelkie dziedziny życia społeczno-gospodarczego. Ewaluacja musi także odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu realizacja Strategii przekłada się na zaspokojenie potrzeb mieszkańców Będzina.

Ewaluacja Strategii powinna obejmować:

- ocenę sposobu wdrażania zaplanowanych działań;
- diagnozę czynników, które mogą mieć wpływ na proces realizacji działań i skuteczność osiągania założonego celu projektu;
- ocenę skuteczności i efektywności działań, a zwłaszcza osiągniętych rezultatów oraz postępów w realizacji celu projektu;
- ocenę jakości zarządzania realizacją przedsięwzięcia;
- diagnozę zgodności realizacji poszczególnych działań z celami Strategii.

Ewaluacja powinna być przeprowadzona w oparciu o podstawowe kryteria (w odniesieniu do których należy sformułować pytania badawcze):

- Skuteczność: jaki był wpływ działań realizowanych w ramach Strategii na osiągnięcie jej celu głównego? Na ile wyniki zrealizowanych działań odpowiadają celom operacyjnym Strategii?
- Efektywność: w jakim stopniu nakłady były proporcjonalne do osiągniętych rezultatów?
- Trafność: w jakim stopniu cele Strategii i/lub zrealizowane przedsięwzięcia odpowiadają potrzebom jego mieszkańców?
- Użyteczność: na ile rezultaty i wpływ Strategii spełniają oczekiwania mieszkańców (przyczyniają się do rozwiązania problemów społecznych)?
- Trwałość: jak długo będą trwać pozytywne skutki przedsięwzięć podejmowanych w ramach Strategii po jego zakończeniu ich realizacji?

Podstawowe zasady aktualizacji strategii

Podstawą do podjęcia decyzji o przygotowaniu aktualizacji Strategii przed upływem okresu, na jaki została opracowana, będzie raport z monitoringu. Aktualizacja może obejmować przede wszystkim działania konieczne dla osiągnięcia określonych celów. Ze względu na znaczny wpływ czynników zewnętrznych (decyzji podejmowanych na szczeblu centralnym w zakresie polityki społecznej) Strategia jest elastyczna i otwarta na korekty, ponieważ tylko odpowiednio wczesne reagowanie na pojawiające się szanse i zagrożenia zapewni możliwość realizacji działań i osiągnięcia zakładanych celów.

4.4 Założenia wyjściowe do programów

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych kształtuje politykę społeczną, szczególnie w zakresie działań interwencyjnych, ukierunkowanych na rozwiązanie doraźnie występujących trudności życiowych osób i rodzin. W tej perspektywie podporządkowane jej są programy tematyczne, w krótkiej perspektywie czasowej określające działania w odniesieniu do wybranego obszaru. W szczególności mogą to być programy o charakterze:

- prewencyjnym (przeciwdziałania przemocy w rodzinie, przeciwdziałania narkomanii i alkoholizmowi),
- wspierających (program wspierania rodziny, pomocy sąsiedzkiej, postaw zagazowania społecznego).

Do roku 2020 obowiązywało w Będzinie wiele dokumentów kształtujących polityki lokalne, także w obszarze społecznym, w tym Z Raportów o stanie miasta wynika, że w dużej mierze są realizowane. Trudno jednak oceniać skuteczność przyjętych założeń, ponieważ rezultaty są określone mało precyzyjnie (nie są skwantyfikowane) , i odnoszą się raczej do odgórnie przyjętych założeń i wytycznych ogólnopolskich niż uwzględniają specyfikę lokalną. Niemniej, podsumowania zawarte w Raportach o stanie Miasta potwierdzają realizację działań z zakresu wspomnianych dokumentów. Biorąc pod uwagę dość szeroki zakres ujęty w celach wspomnianych programów, a jednocześnie kompleksowo uwzględniający zarówno działania interwencyjne jak i profilaktyczne w zakresie poszczególnych zagadnień problemowych, należy zwracać uwagę aby opracowane dokumenty były:

- komplementarne wobec niniejszej Strategii i wobec siebie nawzajem (na przykład w odniesieniu do konkretnych działań profilaktycznych uwzględniając różne możliwe rodzaje uzależnień, w tym szczególnie zjawiska długotrwałe oraz nowo pojawiające się i słabo rozpoznane, jak np. fonoholizm pojawiający się coraz częściej wśród młodzieży),
- użyteczne: krótkie i konkretne, zawierające zestaw określonych celów i przypisanych do nich działań, odnoszące się do danych pozyskanych lokalnie (np. ze sprawozdań instytucji

i organizacji działających na terenie Miasta, które mają najbardziej aktualne informacje i są w stanie identyfikować zagrożenia we wczesnym etapie ich występowania),

- mierzalne: działania zawarte w programach powinny być opisane rezultatami zawierającymi policzalne wskaźniki rezultatu a nie tylko wskaźniki produktów (czyli np. zmniejszenie skali występowania danego zjawiska wyrażone w liczbie osób lub procentowo w odniesieniu do stanu na dzień rozpoczęcia realizacji programu a nie tylko liczba realizatorów lub uczestników określonego działania).

- wdrażane: spisanie założeń dla określonych działań strategicznych lub programowych powinno stanowić punkt wyjścia do ich praktycznej realizacji, dokument powinien być narzędziem, do którego interesariusze będą wracać w okresie realizacji strategii i programu aby monitorować osiągane rezultaty.

***

CZĘŚĆ II – DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ

II. 1. Demografia

Liczebność

Według danych GUS liczba mieszkańców miasta Będzina na koniec 2019 roku wynosiła 56 354[6] osoby. Zestawienie danych w ciągu ostatnich pięciu lat pokazuje, że liczba mieszkańców stale, regularnie się zmniejsza – w porównaniu do 2013 roku o 3,54%. **Obserwowana tendencja demograficzna, czyli zmniejszanie się liczby ludności, jest analogiczna do sytuacji obserwowanej w kraju** (zmniejszenie ogółu populacji o 0,29% w ciągu ostatnich pięciu lat). Większy od zmiany w kraju jest zakres – o ponad trzy punkty procentowe. Zmniejszająca się liczebność populacji ma mniejszą dynamikę w większych jednostkach – w powiecie jest to -2,04% w ciągu pięciu lat, a w województwie śląskim -1,78%. Większa niż w Będzinie zmiana (ujemna) w liczbie mieszkańców jest obserwowana natomiast średnio w gminach miejskich powiatu będzińskiego (łącznie: Będzin, Czeladź, Sławków, Wojkowice).

W kontekście liczebności mieszkańców należy zauważyć, że **o ile zmniejszanie się liczby mieszkańców jest ogólnokrajową tendencją, o tyle w Będzinie i gminach miejskich województwa śląskiego większa jest skala tego zjawiska**. Na uwagę zasługuje także fakt, że mniejszy zakres depopulacji obserwowany jest w województwie i powiecie – czyli w obszarach obejmujących także gminy wiejskie (w powiecie będzińskim są to Bobrowniki, Mierzęcice, Psary) i miejsko-wiejskie (Siewierz). Szczegółowe zestawienie prezentuje poniższa *Tabela 3*.

Tabela 3 Zestawienie liczby mieszkańców w różnych jednostkach terytorialnych i wybranych latach

rok / zestawienie danych	Polska	Gminy miejskie PL	Woj. śląskie	Gminy miejskie w woj.	Powiat będziński	Gminy miejskie w pow.	Gmina miasto Będzin
2019	38 382 576	18 466 455	4 517 635	3 270 512	148 089	103 684	56 354
2018	38 411 148	18 497 823	4 533 565	3 287 861	148 762	104 460	56 804
2017	38 433 558	18 538 584	4 548 180	3 304 799	149 316	105 268	57 343
2015	38 437 239	18 601 598	4 570 849	3 333 660	150 103	106 455	57 900
2013	38 495 659	18 696 646	4 599 447	3 367 502	151 170	107 601	58 425

[6] Wartość ta nieznacznie różni się w odniesieniu do liczby mieszkańców miasta Będzina podanej w Raporcie o stanie miasta za 2019 rok, gdzie wskazano 52 388, niemniej dla zachowania porównywalności w zestawieniach danych z GUS zestawiono dane z BDL.

rok / zestawienie danych	Polska	Gminy miejskie PL	Woj. śląskie	Gminy miejskie w woj.	Powiat będziński	Gminy miejskie w pow.	Gmina miasto Będzin
zmiana 2019 /2013 w liczbie osób	-113 083	-230 191	-81 812	-96 990	-3 081	-3 917	-2 071
zmiana 2019 /2013 w % populacji	99,71%	98,77%	98,22%	97,12%	97,96%	96,36%	96,46%
	-0,29%	**-1,23%**	**-1,78%**	**-2,88%**	**-2,04%**	**-3,64%**	**-3,54%**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykorzystanie danych z GUS pozwala zaobserwować trendy demograficzne dłuższej perspektywy czasowej i w odniesieniu do wybranych grup mieszkańców. **W porównaniu roku 2019 do 2013 bardziej zmniejszyła się liczba mężczyzn** – w różnicy stanowili oni niemal 54%. Liczba ludności ogółem zmniejszyła się o nieco ponad dwa tysiące osób, kobiety stanowiły nieco ponad 46% tej grupy. Szczegółowe zestawienie prezentuje *Tabela 4* poniżej.

Tabela 4 Liczba mieszkańców Miasta w wybranych latach

płeć	2013	2015	2017	2018	2019	różnica 2019/ 2013	udział wg płci
kobiety	30 630	30 372	30 158	29 855	29 676	-954	46,06%
mężczyźni	27 795	27 528	27 185	26 949	26 678	-1 117	53,94%
ogółem	58 425	57 900	57 343	56 804	56 354	-2 071	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Płeć

Wyższa liczba kobiet niż mężczyzn w ogóle populacji wyróżnia miasto Będzin na tle innych jednostek samorządu. Współczynnik feminizacji (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) jest wyższy niż we wszystkich innych jednostkach referencyjnych i w 2019 roku wynosił 111. W tym samym czasie średnia dla kraju wynosiła 107. To oznacza, że **kobiet jest statystycznie więcej niż mężczyzn, przy czym w Będzinie ta różnica jest większa niż średnio w kraju**, i taka sama jak dla gmin miejskich w powiecie. Ujęcie danych w perspektywie kilku lat wstecz pokazuje, że o ile w kraju współczynnik feminizacji utrzymuje się na stałym poziomie od 2012 roku, o tyle w gminie i powiecie będzińskim wartość tego wskaźnika wzrosła. Szczegółowe zestawienie prezentuje *Tabela 5* poniżej.

Tabela 5 Współczynnik feminizacji

Jednostka terytorialna	2012	2015	2017	2018	2019	2019 /2012
Gmina miasto Będzin	110	110	111	111	111	+1
Gminy miejskie w powiecie	110	110	111	111	111	+1
Powiat będziński	110	110	110	110	110	0
Gminy miejskie w woj.	108	109	109	109	109	+1
Woj. śląskie	107	107	107	107	107	0
Gminy miejskie PL	112	112	112	112	112	0
Polska	107	107	107	107	107	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zestawienie danych z Raportu o stanie miasta Będzina za rok 2019 pokazuje z kolei aktualną strukturę wiekową mieszkańców Miasta (udział mieszkańców w różnych grupach wiekowych w ogóle populacji) w podziale na płeć. W zestawieniu według produkcyjnych grup wiekowych najliczniejszą grupą są osoby w wieku produkcyjnym, grupa ta stanowi 62,15% ogółu. Osoby w wieku poprodukcyjnym to 22% a przedprodukcyjnym 16% ogółu mieszkańców Będzina.

Zestawienie tych samych danych w podziale na płeć pokazuje także, że chociaż kobiety stanowią statystyczną większość populacji (53,36%), to wśród osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym przeważają mężczyźni, natomiast kobiety przeważają wyłącznie w poprodukcyjnej grupie wiekowej i jest to przewaga wyraźnie większa niż w sytuacji, gdy w grupie wiekowej dominują mężczyźni. Szczegóły są zawarte w *Tabeli 6* poniżej.

Tabela 6 Liczba mieszkańców wg grup wiekowych

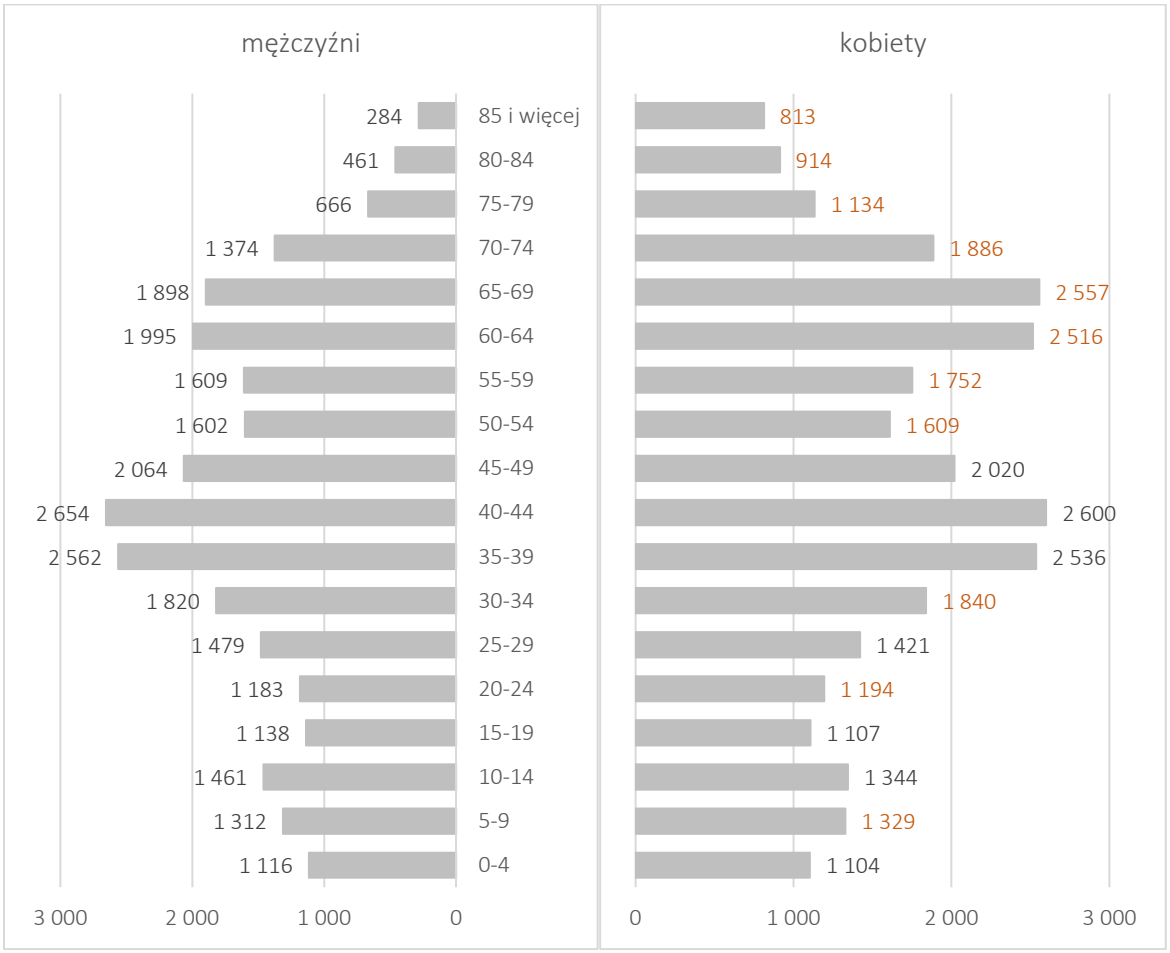
wiek	ludność ogółem		mężczyźni		kobiety	
	liczba	% ogółem	liczba	%	liczba	%
0-17	8 146	15,55%	4 163	17,04%	3 983	14,25%
18-64	32 560	62,15%	15 788	64,61%	16 772	60,00%
65+	11 682	22,30%	4 483	18,35%	7 199	25,75%
SUMA	52 388	100%	24 434	100%	27 954	100%
płeć	-	100%	-	46,64%	-	53,36%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie miasta Będzina za 2019 rok

Zestawienie danych według płci i w grupach wiekowych co pięć lat pokazuje, że o ile w grupach przedprodukcyjnym i produkcyjnym liczba kobiet i mężczyzn jest zbliżona a różnice w liczebności są stosunkowo niewielkie, o tyle liczba kobiety przeważają we wszystkich grupach wiekowych powyżej 50 r. ż.. Liczba mężczyzn w wieku 0-49 wynosi 16 789 a kobiet 16 495. Wśród osób w wieku 50+ suma osób z poszczególnych grup płci stanowi 9 889 mężczyzn

i 13 181 kobiet. Im starsze osoby, tym większy udział wśród nich stanowią kobiety. W grupie 75-latków i 80-latków kobiet jest dwa razy więcej niż mężczyzn, a w najstarszej grupie (85+) na jednego mężczyznę przypadają trzy kobiety. Udział poszczególnych grup (kobiet i mężczyzn) w populacji ogółem najlepiej widać na *Wykresie 1* poniżej. Czerwonym kolorem zaznaczono te grupy, w których kobiety stanowią większość.

Wykres 1 Piramida wieku mieszkańców Będzina

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wiek

Na przestrzeni ostatnich kilku lat – dla porównania zestawiono dane z 2012, 2015, 2017, 2018 i 2019 roku – widać zmianę w udziale różnych grup wiekowych w populacji ogółem, w tym przede wszystkim obserwowaną w całym kraju tendencję rosnącego udziału osób w wieku poprodukcyjnym w populacji ogółem (popularnie nazywaną starzeniem się społeczeństwa). W poniższej tabeli pogrubieniem wyróżniono odsetek osób w wieku poprodukcyjnym dla miasta Będzina we wszystkich porównywanych latach. Wartość ta nieznacznie ale stale rośnie – z nieco ponad 20% do niespełna 26%. Wartość ta jest wyższa

o 5 punktów procentowych niż średnia dla kraju (21,9 w 2019 roku), wyższa niż średnio dla gmin miejskich w Polsce oraz dla województwa śląskiego. Zbliżony udział osób w wieku poprodukcyjnym odnotowano natomiast w powiecie i nieznacznie wyższy dla gmin miejskich w powiecie.

Widoczne w ostatnich trzech wierszach poniższej tabeli zestawienie danych pokazuje, że **kierunek zmian w strukturze społeczeństwa jest w Mieście podobny do innych jednostek samorządowych w kraju, ale jego dynamika jest większa** (im bliżej wartości zero tym zmiana jest mniejsza). Średnia dla kraju wskazuje, że ogółem zwiększył się udział osób w wieku poprodukcyjnym, a zmniejszył się (niemal w tym samym stopniu) udział osób w wieku produkcyjnym, podobnie jest w gminach województwa śląskiego, w tym w Będzinie. Z kolei udział osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszył się nieznacznie – o 0,2% w skali kraju ale we wszystkich pozostałych jednostkach referencyjnych nieznacznie wzrósł (czyli depopulacja osób w wieku przedprodukcyjnym występuje głównie w gminach wiejskich). Szczegółowe zestawienie zawiera *Tabela 7*.

Tabela 7 Ludność według wiekowych grup aktywności zawodowej (% populacji ogółem)

rok	wiek populacji	Polska	Gminy miejskie w PL	Woj. śląskie	Gminy miejskie w woj.	Powiat będziński	Gminy miejskie w pow.	Gmina miasto Będzin
2019	przedprodukcyjny	18,1	17,1	17,1	16,6	16,0	15,7	16,0
	produkcyjny	60,0	58,5	59,6	59,1	58,4	58,2	58,3
	poprodukcyjny	21,9	24,4	23,3	24,4	25,5	26,1	**25,7**
2018	przedprodukcyjny	18,1	16,9	17,0	16,5	16,0	15,7	16,0
	produkcyjny	60,6	59,3	60,3	59,8	59,1	58,9	58,9
	poprodukcyjny	21,4	23,8	22,6	23,7	24,9	25,4	**25,1**
2017	przedprodukcyjny	18,0	16,8	16,9	16,4	16,0	15,6	16,0
	produkcyjny	61,2	60,0	61,1	60,6	59,8	59,7	59,6
	poprodukcyjny	20,8	23,2	22,0	23,0	24,2	24,7	**24,4**
2015	przedprodukcyjny	18,0	16,5	16,8	16,2	15,8	15,5	15,8
	produkcyjny	62,4	61,7	62,5	62,3	61,5	61,5	61,3
	poprodukcyjny	19,6	21,8	20,7	21,5	22,7	23,0	**22,9**
2012	przedprodukcyjny	18,3	16,5	17,0	16,3	15,8	15,5	15,7
	produkcyjny	63,9	64,0	64,3	64,4	63,7	63,9	63,8
	poprodukcyjny	17,8	19,5	18,7	19,3	20,5	20,6	**20,5**
2019-2012	przedprodukcyjny	-0,2	0,6	0,1	0,3	0,2	0,2	0,3
	produkcyjny	-3,9	-5,5	-4,7	-5,3	-5,3	-5,7	-5,5
	poprodukcyjny	4,1	4,9	4,6	5,1	5	5,5	5,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Migracje

Porównanie różnych danych obrazujących zmiany miejsca zamieszkania ludności pokazuje zarówno kierunki migracji (z / do miasta, ze wsi lub na wieś), a zestawienie salda migracji pozwala na odniesienie do innych jednostek referencyjnych. Porównanie dla trzech lat wstecz: 2019, 2017 i 2012 pokazuje, że **w ujęciu długookresowym liczba osób zarówno wyjeżdżających jak i przyjeżdżających do Będzina zmniejszyła się** (o 163 osoby w odniesieniu do przyjeżdżających i 62. osoby w odniesieniu do wyjeżdżających), przy czym ruch ten ma charakter wahadłowy (w 2017 obserwowano znaczne zmniejszenie liczby migrujących w odniesieniu do 2012, po czym w 2019 ta liczba wzrosła, jednak nie osiągając poziomu z 2012 r.).

Nieco więcej osób wyjeżdża na wieś. W porównaniu z migracjami do miast nadal jest to liczba osób około trzykrotnie mniejsza – np. w 2019 roku do miast wyjechało 575 osób a na wieś 222. osoby. Jednak w ujęciu czasowym widać, że o ile liczba emigrujących do miast wyraźnie się zmniejsza (w 2012 do miast wyjeżdżało 635 osób, w 2017 – 479, a w 2019 – 575 osób)., o tyle emigracje na wieś utrzymują się na zbliżonym poziomie (odpowiednio: na wieś wyjechało 207 osób w 2012 roku, 229 w 2017 i 222 osoby w 2019).

Saldo migracji (różnica liczby osób przybyłych w danym okresie do danej jednostki i liczby osób, które w tym okresie wyjechały z tej jednostki) było w 2019 roku ujemne (-1,1), jest to wartość zbliżona do średniej dla województwa. Na uwagę zasługuje dodatnie saldo migracji w powiecie będzińskim. W ciągu trzech porównywanych lat różnica pomiędzy miastem a powiatem nieco się powiększyła – z nieco ponad jednego punktu procentowego do ponad 2,5 p. p. (w 2012 roku w mieście saldo migracji było jeszcze dodatnie, choć wyraźnie niższe niż w powiecie). Szczegółowe zestawienie prezentuje poniższa *Tabela 8*.

Tabela 8 Migracje dla miasta Będzina i porównanie salda migracji

rok	grupa płci	liczba osób		saldo migracji				
				ogółem	na 1 tysiąc osób			
		zameldowania	wymeldowania	l. osób	Będzin	powiat	wojew.	kraj
2019 ogółem	ogółem	736	797	-61	-1,1	1,5	-0,9	0,0
	mężczyźni	355	397	-42	-	-	-	-
	kobiety	381	400	-19	-	-	-	-
2019 z / do miast	ogółem	616	**575**	41	-	-	-	-
	mężczyźni	295	280	15	-	-	-	-
	kobiety	321	295	26	-	-	-	-
2019 z / na wieś	ogółem	120	**222**	**-102**	-	-	-	-
	mężczyźni	60	117	-57	-	-	-	-
	kobiety	60	105	-45	-	-	-	-
2017	ogółem	655	731	-76	-1,3	1,5	-0,9	0,0

rok	grupa płci	liczba osób		saldo migracji				
				ogółem	na 1 tysiąc osób			
		zameldowania	wymeldowania	l. osób	Będzin	powiat	wojew.	kraj
ogółem	mężczyźni	315	335	-20	-	-	-	-
	kobiety	340	396	-56	-	-	-	-
2017 z / do miast	ogółem	563	**479**	84	-	-	-	-
	mężczyźni	276	216	60	-	-	-	-
	kobiety	287	263	24	-	-	-	-
2017 z /na wieś	ogółem	85	**229**	**-144**	-	-	-	-
	mężczyźni	36	105	-69	-	-	-	-
	kobiety	49	124	-75	-	-	-	-
2012 ogółem	ogółem	899	859	40	0,7	1,8	-1,3	-0,2
	mężczyźni	421	390	31	-	-	-	-
	kobiety	478	469	9	-	-	-	-
2012 z / do miast	ogółem	766	**635**	131	-	-	-	-
	mężczyźni	359	282	77	-	-	-	-
	kobiety	407	353	54	-	-	-	-
2012 z/ na wieś	ogółem	117	**207**	**-90**	-	-	-	-
	mężczyźni	55	95	-40	-	-	-	-
	kobiety	62	112	-50	-	-	-	-
2019-2012	ogółem	-163	-62	-101	-	-	-	-
	mężczyźni	-66	7	-73	-	-	-	-
	kobiety	-97	-69	-28	-	-	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dane GUS pokazują urodzenia, zgony i wskaźnik przyrostu naturalnego dla Będzina od 2016 roku. W tym czasie liczba urodzeń zmniejszyła się, i – z wyjątkiem roku 2017, w którym odnotowano wyraźny wzrost, **liczba urodzeń stale się zmniejsza**. Średnia liczba urodzeń jest niższa niż w wybranych jednostkach referencyjnych (powiecie, województwie i średnio w kraju), co widać w przeliczeniu liczby urodzeń na tysiąc mieszkańców. Dynamika tej zmiany (wielkość różnicy) jest porównywalna z powiatem.

Wahadłowo i nieznacznie zwiększa się liczba zgonów w Mieście, jednak w tym przypadku dynamika jest mniejsza – wzrost liczby zgonów jest mniejszy w Będzinie niż średnio w powiecie, województwie i kraju. Liczba zgonów jest wyższa niż urodzeń, zatem **przyrost naturalny jest ujemny**. Wartość tego wskaźnika jest najwyższa przy porównaniu z innymi jednostkami referencyjnymi (-6,23 w 2019 roku), ale dynamika zmiany (odniesienie roku 2019 do 2016) jest porównywalne z dynamiką dla kraju. Szczegółowe zestawienie przedstawia poniższa *Tabela 9*.

Tabela 9 Ruch naturalny ludności

cecha	jednostka miary	jednostka terytorialna	2012	2015	2016	2017	2018	2019	2019 /2016
urodzenia żywe	liczba ludności	Będzin ogółem	-	-	446	466	452	403	-9,6%
	na 1000 ludności	Będzin	-	-	7,72	8,12	7,92	7,12	-7,8%
		pow. będziński	8,72	7,97	8,08	8,28	7,81	7,41	-8,3%
		woj. śląskie	9,64	9,09	9,36	9,88	9,38	8,95	-4,4%
		kraj	10,02	9,60	9,95	10,46	10,11	9,77	-1,8%
zgony	liczba ludności	Będzin ogółem	-	-	749	748	791	756	+0,9%
	na 1000 ludności	Będzin	-	-	12,97	13,03	13,86	13,35	+2,9%
		pow. będziński	13,06	12,98	12,38	13,14	13,32	12,97	+4,8%
		woj. śląskie	10,61	11,01	10,73	11,29	11,49	11,44	+6,6%
		kraj	9,99	10,27	10,10	10,48	10,78	10,67	+5,6%
przyrost naturalny	liczba ludności	Będzin ogółem	-	-	-303	-282	-339	-353	-50
	na 1000 ludności	Będzin	-	-	-5,25	-4,91	-5,94	-6,23	-0,98
		pow. będziński	-4,34	-5,01	-4,29	-4,86	-5,51	-5,56	-1,27
		woj. śląskie	-0,97	-1,92	-1,36	-1,41	-2,11	-2,49	-1,13
		kraj	0,04	-0,67	-0,15	-0,02	-0,68	-0,91	-0,76

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Aktywność zawodowa

Z kolei porównanie danych z GUS pokazuje tendencję w perspektywie minionych kilku lat także w odniesieniu do kwestii bezrobocia w Mieście. **Od 2015 roku liczba osób bezrobotnych zmniejszyła się ponad dwukrotnie** – z 2800 osób ogółem w 2015 roku do 1064 osób w 2019 roku, czyli o ponad 60%. Dane dostępne dla różnych grup społecznych pokazują, że największa zmiana odnosiła się do osób młodych: do 25 roku życia nastąpił spadek osób zarejestrowanych jako bezrobotne o 76%, a wśród osób do 30 r. ż. 72%. **Wśród bezrobotnych przeważają kobiety (56%), niemal połowę ogółu (48%) stanowią długotrwale bezrobotni**, blisko połowa to osoby w wieku 50+. Szczegółowe zestawienie prezentuje poniższa *Tabela 10*.

Tabela 10 Liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotni

bezrobotni	2015	2016	2017	2018	2019	2019/2015	% ogółu
ogółem	2 800	2 403	1 819	1 586	1 064	62,00%	100%
kobiety	1 482	1 286	1 031	898	592	60,05%	55,64%
mężczyźni	1 318	1 117	788	688	472	64,19%	44,36%
do 25 roku życia	255	191	134	106	62	75,69%	5,83%
do 30 roku życia	544	445	318	255	155	71,51%	14,57%
powyżej 50 roku życia	858	705	530	461	331	61,42%	31,11%

bezrobotni	2015	2016	2017	2018	2019	2019/2015	% ogółu
długotrwale bezrobotni	1 627	1 448	1 056	896	515	68,35%	48,40%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Innym wskaźnikiem – dostępnym dla Będzina oraz umożliwiającym porównanie sytuacji Miasta w odniesieniu do innych jednostek referencyjnych – jest udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. W Mieście wskaźnik ten wyniósł w 2019 roku średnio 3,2, przy czym w odniesieniu do kobiet był wyższy o 1,1 punktu procentowego (p.p.) i wynosił 3,8 w odniesieniu do 2,7 dla mężczyzn. Od 2015 roku udział bezrobotnych w ogóle ludności stale i regularnie się zmniejsza – w porównaniu do 2015 roku spadek wyniósł średnio 4,7 p.p.. Wśród kobiet wskaźnik ten zmniejszył się bardziej niż wśród mężczyzn w porównaniu 2019 do 2015 r. co oznacza, że **zmniejszyła się przewaga kobiet w grupie bezrobotnych, choć nadal w niej dominują.** Różnica w udziale bezrobotnych kobiet i mężczyzn w ogóle społeczeństwa we wszystkich jednostkach referencyjnych jest na niekorzyść kobiet – w pozostałych jednostkach w odniesieniu do mężczyzn udział w bezrobotnych jest niższy niż w odniesieniu do kobiet: w odniesieniu do województwa wynosi 1 p.p. (2,0 M oraz 3,0 K), a dla kraju 1,2 p.p. (3,2 M oraz 4,4 K). Szczegółowe zestawienie prezentuje poniższa *Tabela 11*.

Tabela 11 Udział (%) bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci

Jednostka teryt.	grupa	2015	2016	2017	2018	2019	2015-2019
Gmina miasto Będzin	ogółem	7,9	6,9	5,3	4,7	**3,2**	-4,7
	mężczyźni	7,0	6,1	4,4	3,9	**2,7**	-4,3
	kobiety	8,9	7,8	6,4	5,7	**3,8**	-5,1
Powiat będziński	ogółem	7,1	6,2	4,9	4,2	2,8	-4,3
	mężczyźni	6,4	5,5	4,1	3,6	2,5	-3,9
	kobiety	7,8	6,9	5,7	5,0	3,2	-4,6
Województwo śląskie	ogółem	5,2	4,3	3,4	2,9	2,5	-2,7
	mężczyźni	4,5	3,6	2,7	2,3	2,0	-2,5
	kobiety	6,0	5,0	4,2	3,6	3,0	-3
Polska	ogółem	6,5	5,6	4,6	4,2	3,8	-2,7
	mężczyźni	5,9	5,0	3,9	3,5	3,2	-2,7
	kobiety	7,2	6,4	5,4	5,0	4,4	-2,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W mieście Będzinie oraz w powiecie będzińskim liczba osób pracujących przypadająca na tysiąc ludności jest porównywalna do większych jednostek referencyjnych (województwa i kraju). Średnio dla kraju liczba ta wynosiła 255 osób w 2019 roku, a w Będzinie 210.

Warto w tym miejscu przypomnieć, że w wśród różnych analizowanych wskaźników zaobserwowano także gwałtowny wzrost liczby urodzeń przypadający na 2017 rok. Niewykluczone, że wpływ na tę sytuację miało wprowadzenie świadczenia 500+, którego skutki mogły być obserwowane właśnie w tym roku, a które przyczyniając się do zwiększenia liczby urodzeń przełożyło się jednocześnie na zmniejszenie zatrudnienia wśród kobiet. Ta hipoteza wymaga jednakże głębszej analizy, ponieważ obserwowane trendy odnoszą się do Będzina i powiatu, ale już nie przekładają się na zmniejszenie udziału pracujących w ogóle ludności w pozostałych jednostkach referencyjnych, w których także świadczenie 500+ obowiązywało i wpływało na zachowania prokreacyjne i zawodowe ludności. Szczegółowe zestawienie danych dotyczących udziału pracujących w ogóle ludności prezentuje poniższa *Tabela 12*.

Tabela 12 Liczba osób pracujących na 1000 ludności

Jednostka terytorialna	2015	2016	2017	2018	2019	2019-2015
Gmina miasto Będzin	214	216	209	210	210	-4
Powiat będziński	184	183	178	178	181	-3
Województwo śląskie	259	265	270	275	279	20
Polska	232	240	247	251	255	23
Polska / Będzin	1,11	1,18	1,20	1,21	1,11	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

II. 2. Problemy społeczne

Beneficjenci pomocy społecznej

Monitorowanie podstawowych wskaźników przez GUS umożliwia porównywanie wybranej jednostki samorządowej do innych jednostek w kraju. Należy jednakże pamiętać, że dane statystyczne pokazują „surowy obraz" dla danego czasu, nie wskazują przyczyn czy okoliczności zmian, i nie interpretują wyników. To przypomnienie jest szczególnie ważne w odniesieniu do działań w obszarze pomocy społecznej, w której gros świadczeń jest regulowane na poziomie centralnym, a liczba osób uprawnionych może się zmienić nie tyle ze względu na poprawę sytuacji osób korzystających z udzielanego wsparcia, ile ze względu na zmianę kryteriów określających kondycję osób uprawnionych do skorzystania z określonego rodzaju świadczeń.

Pierwszym z takich porównywalnych wskaźników jest liczba beneficjentów pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. W 2019 roku **liczba osób z tej grupy w Będzinie wynosiła 345 i była wyraźnie niższa niż średnia dla kraju (463), ale jednocześnie wyższa niż średnia dla powiatu (315) i województwa (304)**. Porównanie danych w czasie pokazuje, że dynamika obserwowanych zmian jest porównywalna (zmniejszenie średnio o 42%-43%), a różnica liczbowa wynika z różnicy w wielkości danych wyjściowych. Szczegółowe zestawienie zawiera poniższa *Tabela 13*.

Tabela 13 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności (liczba osób)

Jednostka terytorialna	2012	2015	2016	2017	2018	2019	2019-2012	
							liczba	%
Gmina miasto Będzin	606	571	547	470	418	345	-261	43,07%
Powiat będziński	546	516	481	420	373	315	-231	42,31%
Województwo śląskie	539	485	442	380	338	304	-235	43,60%
Polska	807	710	645	568	513	463	-344	42,63%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności stale się zmniejsza, w Będzinie w 2019 roku wynosił 3,4 (w 2012 roku było to 6,1% mieszkańców). Jest to wskaźnik nieco wyższy niż dla powiatu będzińskiego i dla województwa śląskiego, ale wyraźnie niższy niż obrazujący średnią dla kraju (4,6). Podobnie kształtuje się dynamika zmian – w Będzinie wartość wskaźnika zmniejszyła się w porównaniu 2019 do 2012 roku o - 2,7 punktu procentowego, o 0,3 p.p. więcej niż w powiecie i województwie i o 0,8 mniej niż średnio w kraju. Szczegółowe zestawienie prezentuje poniższa *Tabela 14*.

Tabela 14 Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej

Jednostka terytorialna	2012	2015	2016	2017	2018	2019	2019 -2012
Gmina miasto Będzin	6,1	5,7	5,5	4,7	4,2	3,4	-2,7
Powiat będziński	5,5	5,2	4,8	4,2	3,7	3,1	-2,4
Województwo śląskie	5,4	4,9	4,4	3,8	3,4	3,0	-2,4
Polska	8,1	7,1	6,5	5,7	5,1	4,6	-3,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przesłanki przyznawania pomocy

W 2019 roku najwięcej rodzin korzystało z pomocy społecznej z powodu ubóstwa (735), długotrwałej lub ciężkiej choroby (563), bezrobocia (538) oraz niepełnosprawności (481). Wśród tych grup zmniejsza się w perspektywie kilku lat liczba osób bezrobotnych (o 50%),

a najmniejszą zmianę odnotowano w odniesieniu do osób niepełnosprawnych (-22%) oraz długotrwale chorujących (-25%). Najmniejsza zmiana oznacza zarazem, że osoby z tych grup stale wymagają wsparcia z pomocy społecznej.

W ciągu pięciu lat najbardziej – o prawie 70% – zmniejszyła się liczba rodzin korzystających z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych w odniesieniu do wielodzietności (zmiana dotyczyła 49. rodzin) oraz w związku z opuszczeniem zakładu karnego: zmniejszenie o 65% czyli 37 rodzin.

Najmniejszą zmianę odnotowano w odniesieniu do przemocy w rodzinie (20%), niepełnosprawności (22%), długotrwałej lub ciężkiej choroby (25%), a także alkoholizmu i bezdomności (po 37%). Oznacza to, że wymienione przesłanki są stale istotne w kontekście wsparcia z pomocy społecznej.

Szczegółowe zestawienie przedstawia poniższa *Tabela 15*.

Tabela 15 Rodziny, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc z MOPS wg przyczyn

lp.	powody udzielenia pomocy i wsparcia	2015		2016		2017		2018		2019		2019 /2015	
		rodziny	osoby	rodziny	osoby	rodziny	osoby	rodziny	osoby	rodziny	osoby	liczba	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	12 – 3	
1	Ubóstwo	1 281	2 880	1 235	2672	1 058	2145	904	1791	**735**	1353	-546	42,6%
2	Sieroctwo	1	1	1	1	0	0	1	6	0	0	-1	100,0%
3	Bezdomność	126	144	137	151	110	117	103	109	79	80	-47	**37,3%**
4	Potrzeba ochrony macierzyństwa	222	969	177	800	129	599	121	565	90	420	-132	59,5%
4a	w tym: Wielodzietność	110	578	110	573	85	449	78	422	58	318	-52	47,3%
5	Bezrobocie	1 077	2 668	1 001	2409	793	1845	793	1845	**538**	1254	-539	50,0%
6	Niepełnosprawność	617	1 182	653	1190	579	999	526	892	**481**	762	-136	**22,0%**
7	Długotrwała lub ciężka choroba	750	1 376	803	1465	741	1272	662	1102	**563**	876	-187	**24,9%**
8	Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	750	1 935	612	1514	467	1 081	399	910	370	803	-380	50,7%
8a	w tym: - rodziny niepełne	264	807	230	661	163	477	152	434	120	345	-144	54,5%
8b	- rodziny wielodzietne	71	372	53	268	26	134	23	118	22	112	**-49**	**69,0%**
9	Przemoc w rodzinie	35	94	27	68	33	98	32	97	28	90	-7	**20,0%**
10	Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-
11	Alkoholizm	218	372	243	378	214	305	170	249	137	203	-81	**37,2%**
12	Narkomania	6	11	8	12	4	14	4	5	3	4	-3	50,0%
13	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	57	103	40	73	31	48	22	37	20	38	**-37**	**64,9%**
14	Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-
15	Zdarzenie losowe	3	8	0	0	7	10	5	12	3	4	0	0
16	Sytuacja kryzysowa	9	29	7	11	1	2	6	15	9	18	0	0
17	Klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-

Źródło: Sprawozdania z działalności MOPS w Będzinie za lata 2015-2019

Struktura socjo-demograficzna świadczeniobiorców

Ze sprawozdania OPS wiadomo ile rodzin (i osób w tych rodzinach) korzystało w minionych latach z pomocy społecznej, a także ile rodzin (osób) korzystało wyłącznie z pracy socjalnej. W 2019 roku z pomocy społecznej korzystało 1 050 rodzin, to o 57% mniej niż pięć lat temu. Liczba osób w rodzinach zmniejszała się proporcjonalnie. Wyraźnie wzrósł natomiast udział osób korzystających wyłącznie z pracy socjalnej – o 40% w ciągu pięciu lat, przy czym porównanie liczby rodzin korzystających wyłącznie z pracy socjalnej z liczbą świadczeniobiorców ogółem wskazuje, że udział ten znacznie się zwiększa, czyli **zmniejsza się liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej ale zwiększa się liczba korzystających wyłącznie z pracy socjalnej.** Szczegółowe zestawienie przedstawia poniższa *Tabela 16*.

Tabela 16 Świadczeniobiorcy pomocy społecznej i pracy socjalnej

rodzaj wsparcia	świadczeniobiorcy	2015	2016	2017	2018	2019	2019-2015	
							liczba	%
świadczenia ogółem	rodziny	2 431	1 544	1 352	1 218	1 050	-1 381	-56,81%
	osoby w rodzinach	5 114	3 273	2 746	2 420	2 022	-3 092	-60,46%
wyłącznie praca socjalna	rodziny	861	1 033	1 054	1 157	1 210	349	40,53%
	osoby w rodzinach	1 629	1 704	1 628	2 234	2 157	528	32,41%
udział pracy socjalnej w pomocy społecznej		35,4%	66,9%	78,0%	95,0%	115,2%	79,8 p.p.	

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań OPS 2015-2019

Sprawozdania zawierają także informacje dotyczące struktury rodzin korzystających z pomocy społecznej. W ciągu pięciu lat zmniejszyła się o ponad połowę (z 2431 do 1050) liczba świadczeniobiorców korzystających ze wsparcia, analogicznie zmniejszała się więc liczba poszczególnych grup świadczeniobiorców. Niemniej w kilkuletniej perspektywie czasowej widać jak zmienia się udział poszczególnych grup wśród świadczeniobiorców ogółem.

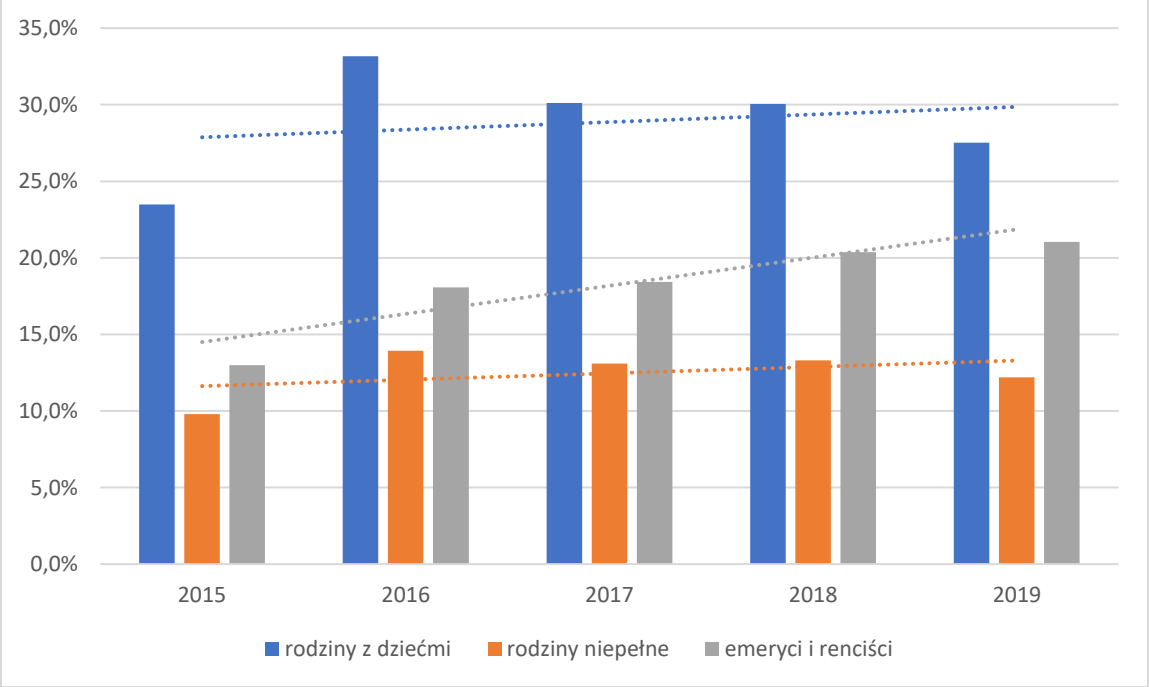
Monitorowane grupy w 2015 roku stanowiły 46% ogółu świadczeniobiorców, a od 2016 roku stanowią od kilku lat około 60%. W 2016 roku nastąpił wzrost odsetka rodzin niepełnych, który przez kolejne trzy lata utrzymywał się na podobnym poziomie (około 13%). W 2019 roku udział ten nieco się zmniejszył (do 12%), a tym samym linia zmian w czasie zaczyna przybierać kształt sinusoidy. Podobnie wygląda zmiana w udziale rodzin z dziećmi, ta grupa stanowiła w 2019 roku 27% ogółu. Na tym tle **na uwagę zasługuje grupa emerytów i rencistów – jedyna, której udział wśród świadczeniobiorców ogółem stale rośnie** – z 13% w 2015 do 21% w 2019. Szczegółowe zestawienie prezentują poniża *Tabela 17* oraz *Wykres 2* zawierający zarówno graficzne zestawienie danych jak i linie trendu dla każdej z grup.

Tabela 17 Typy rodzin korzystające z pomocy społecznej

typy rodzin	2015		2016		2017		2018		2019	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
ogółem	2 431	100%	1 544	100%	1 352	100%	1 218	100%	1 050	100%
z dziećmi	571	23,5%	512	33,2%	407	30,1%	366	30,0%	289	27,5%
niepełne	238	9,8%	215	13,9%	177	13,1%	162	13,3%	128	12,2%
emerytów i rencistów	316	**13,0%**	279	18,1%	249	18,4%	248	20,4%	221	**21,0%**
suma	-	46,3%	-	65,2%	-	61,6%	-	63,7%	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań OPS 2015-2019

Wykres 2 Typy rodzin korzystające z pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań OPS 2015-2019

II. 3. Perspektywa mieszkańców

Respondenci to w dużej mierze osoby od dawna zamieszkałe na terenie miasta: 51% „od zawsze", 33% więcej niż 10 lat, 14% mniej niż 10 lat, dwie osoby nie mieszkają obecnie na terenie Miasta.

W grupie uczestniczącej w badaniu przeważają kobiety, które stanowią 77% ankietowanych, mężczyźni to 23%. Najwięcej osób jest w przedziale wiekowym 26-40 (51%), nieco mniej:

41 - 60 (32%) i 61-75 (9%), po 6% osób reprezentuje grupę wiekową 16-25, po 1% to osoby z grup 76 i więcej oraz 15 lat i mniej.

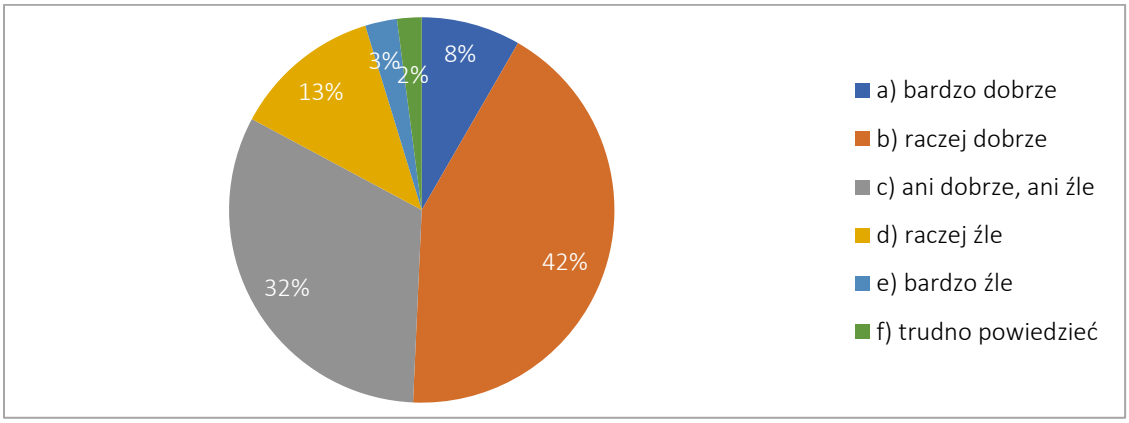
Wykształcenie wyższe ma 55% uczestników badania, średnie 35%, zawodowe 7%, podstawowe lub gimnazjum 3%. Status zawodowy respondentów to:

- zatrudniony/a w firmie prywatnej (39%),
- zatrudniony/a w instytucji publicznej (29%),
- emeryt/ka (11%),
- samozatrudniony/a lub prowadzący/a własną działalność (8%),
- bezrobotny/a (6%),
- niezatrudniona osoba prowadząca dom i/lub opiekująca się kimś (5%),
- uczeń / student (4%),
- rencista /rencistka (2%),
- inny (2%),
- rolnik / zatrudniony w gospodarstwie rolnym - 0% (1. osoba).

Uczestnicy badania to osoby, które zarówno kiedykolwiek korzystały z pomocy MOPS (39%), jak i nie korzystające (51%), 9% wskazało odpowiedź 'nie wiem /nie pamiętam', 2% - wpisało własną w polu „inne".

Średnio połowa mieszkańców dobrze ocenia jakość życia w Mieście, w tym 42% raczej dobrze a 8% bardzo dobrze. Co trzecia osoba – ani dobrze, ani źle. Szczegółowe zestawienie odpowiedzi prezentuje poniższy *Wykres 3*.

Wykres 3 Ogólna ocena jakości życia w Będzinie

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Mieszkańcy korzystają z różnych instytucji i placówek działających na terenie Miasta. 40% ankietowanych korzystało z biblioteki, co czwarty – z ośrodka kultury, co piąty – z obiektów sportowych. 15% korzystało z pomocy OPS, a 30% nie korzystało z żadnych placówek.

Stowarzyszenia i organizacje pozarządowe lub inne organizacje pomocowe podawane przez ankietowanych to przede wszystkim: BUTW (9 odpowiedzi) oraz Towarzystwo Przyjaciół Będzina (4), ZHP (2), Stowarzyszenie emerytów (2), poradnia psychologiczno-pedagogiczna (2), basen OSIR / Ksawera[7]. Szczegółowe zestawienie zawiera poniższa *Tabela 18*.

Tabela 18 Instytucje i placówki, z których korzystają mieszkańcy

Odpowiedź	%
Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna	40,35%
nie korzystałem /nie korzystałam z żadnej instytucji lub organizacji	29,62%
Ośrodek Kultury	23,22%
Orlik lub boisko sportowe przy szkole	20,02%
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	15,89%
Klub sportowy	11,97%
Powiatowy Urząd Pracy	9,70%
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	3,10%
Stowarzyszenia lub organizacje pozarządowe	2,78%
inne organizacje lub instytucje udzielające pomocy	1,96%
Miejska Świetlica Środowiskowa	1,34%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

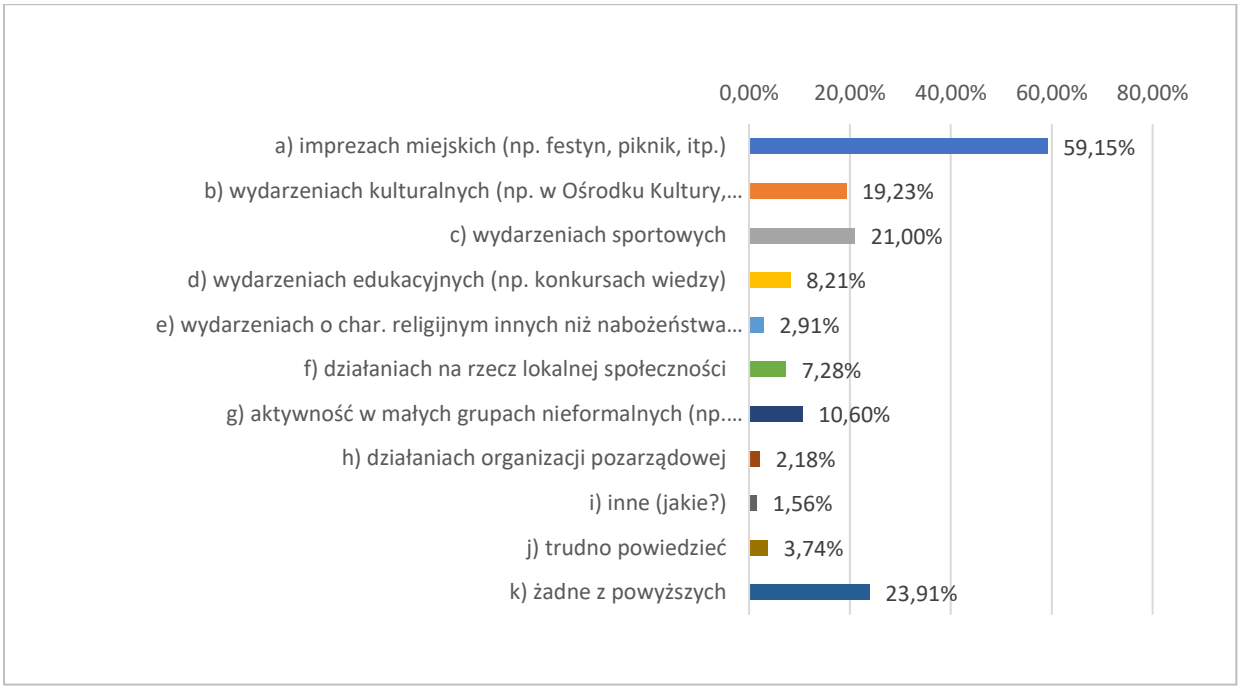
Średnio co piąty mieszkaniec uczestniczy w różnych wydarzeniach sportowych lub kulturalnych realizowanych w Mieście (pytano o form spędzania czasu i aktywności społecznych podejmowane w 2019 roku), wyjątek stanowią imprezy miejskie jak festyn, piknik, które przyciągają 59% ankietowanych.

Wśród organizacji pozarządowych oferujących aktywności, w których uczestniczyli ankietowani, wymieniano ponownie BUTW, harcerstwo oraz Towarzystwo Przyjaciół Będzina, a także Radę Seniorów, Klub Emeryta, Pro Salute, Stowarzyszenie „Familia”, PZW Koło Nr 15 Grodziec. Inne aktywności wskazane przez respondentów to: gra terenowa, Budżet Obywatelski, Konkurs na Szopkę Betlejemską, Sportowa dzielnica: Joga, szkolny zespół, Klasyczna Niedziela, spotkania z grupą biegowa, Celtyki, zajęcia komputerowe, bieg dla Julki, pomoc dla schroniska oraz teatr.

Szczegółowe zestawienie odpowiedzi prezentuje poniższy *Wykres 4*.

[7] Pozostałe podawane organizacje to: Klub Regionalisty, Komandoria Zagłębiowska, Osp Łagisza, PSM IM. F. CHOPINA W BĘDZINIE, PTK Będzin, PTTK, PZW Koło Nr 15 Grodziec, Pro Salute, teatr dzieci Zagłębia, TPB, place zabaw, orzecznictwo o niepełnosprawności, Urząd Miasta, Starostwo Powiatowe, USC, SOSW, powiatowy młodzieżowy dom kultury.

Wykres 4 Rodzaje aktywności społecznej mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Respondenci odpowiadali także na pytanie o to, czy znają osobę lub rodzinę u której występuje któryś z problemów z podanej listy (można było także dodać własną odpowiedź). Ze wskazań respondentów wynika, że **najczęściej występującym problemem społecznym jest nadużywanie alkoholu (43%), niepełna rodzina (40%) oraz bezrobocie (39%)**. Także dość często dostrzegane bieda i ubóstwo wśród mieszkańców (36%) i nieco rzadziej – rodziny wielodzietne (26%) i osoby niepełnosprawne lub niezaradne życiowo (po 22%). 1/5 osób nie zauważa w swoim otoczeniu żadnej z wymienionych sytuacji problemowych.

We własnych odpowiedziach respondenci wskazywali inne trudności: problemy psychiczne, próby samobójcze, dorosły syn nadużywający środków psychoaktywnych, narkomania, matki samotnie wychowujące dzieci. Szczegółowe zestawienie zawiera poniższa *Tabela 19*.

Tabela 19 Obserwowane problemy społeczne

Odpowiedź	%
nadużywanie alkoholu	43,31%
rodzina niepełna	40,36%
bezrobocie	38,88%
bieda, ubóstwo	35,83%
rodzina wielodzietna	26,34%
niezaradność życiowa	24,45%

Odpowiedź	%
zaniedbywanie dzieci	23,50%
niepełnosprawność	23,50%
długotrwała choroba	22,76%
nie znam żadnej z powyższych sytuacji (osób / rodzin)	21,60%
przemoc w rodzinie	20,44%
przemoc w środowisku (np. rówieśniczym)	12,64%
bezdomność	12,64%
zaniedbywanie osób starszych	12,01%
niedawne odbycie kary więzienia	9,59%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Trzy pytania ankietowe odnosiły się do sytuacji wybranych grup społecznych: osób młodych, osób niepełnosprawnych i do seniorów. Szczegółowe zestawienie zawiera *Tabela 20*.

Tabela 20 Sytuacja osób młodych

Odpowiedź	%
Osoby młode usamodzielniające się w dorosłym życiu wolą na stałe wyjechać (poza Zagłębie/ za granicę)	36,96%
Osoby młode są niezbyt aktywne społecznie (spędzają czas na indywidualnych zajęciach lub z najbliższą rodziną)	33,95%
W Będzinie mieszka wiele osób młodych	30,85%
Nie znam zbyt dobrze potrzeb i oczekiwań ludzi młodych z Będzina	22,98%
W Będzinie są różne możliwości spędzania czasu wolnego dla osób młodych	15,63%
W Będzinie mieszka mało osób młodych	11,18%
Osoby młode są raczej aktywne społecznie (chętnie angażują się w różne działania na rzecz lokalnej społeczności)	7,14%
Osoby młode usamodzielniając się w dorosłym życiu często decydują się na pozostanie w Będzinie (lub chętnie wracają np. po zakończeniu nauki)	4,04%
W Będzinie nie ma zbyt wielu możliwości do spędzania czasu wolnego dla osób młodych	46,27%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Tabela 21 Sytuacja osób niepełnosprawnych

Odpowiedź	%
Nie znam zbyt dobrze potrzeb i oczekiwań osób niepełnosprawnych z Będzina	63,25%
Osoby niepełnosprawne są zdane na opiekę / pomoc osób najbliższych i są od nich zależne	19,87%
W Będzinie nie ma zbyt wielu możliwości do spędzania czasu wolnego dla osób niepełnosprawnych (dostępność miejsc, np. świetlic / klubów i oferta instytucji)	17,63%

Odpowiedź	%
Osoby niepełnosprawne są niezbyt aktywne społecznie (spędzają czas na indywidualnych zajęciach lub z najbliższą rodziną)	16,13%
W Będzinie mieszka wiele osób niepełnosprawnych	10,58%
W Będzinie mieszka mało osób niepełnosprawnych	5,88%
W Będzinie są różne możliwości spędzania czasu wolnego dla osób niepełnosprawnych (dostępność miejsc, np. świetlic / klubów i oferta instytucji)	3,63%
Osoby niepełnosprawne mogą prowadzić samodzielne życie, a w razie potrzeby jest dostępna oferta wsparcia jak np. asystenci, dowóz czy mieszkania chronione	2,14%
Osoby niepełnosprawne są raczej aktywne społecznie (chętnie angażują się w różne działania na rzecz lokalnej społeczności)	2,03%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Z odpowiedzi na pytania „otwarte" wynika, że **osobom niepełnosprawnym potrzebna jest przede wszystkim likwidacja barier architektonicznych.**

Ostatnią grupą, której dotyczyły szczegółowe pytania, byli seniorzy. **Co drugi ankietowany wskazał, że w Będzinie mieszka wiele osób starszych, co trzeci – że nie zna zbyt dobrze ich potrzeb i oczekiwań.** Szczegółowe zestawienie odpowiedzi prezentuje poniższa *Tabela 22*.

Tabela 22 Sytuacja seniorów

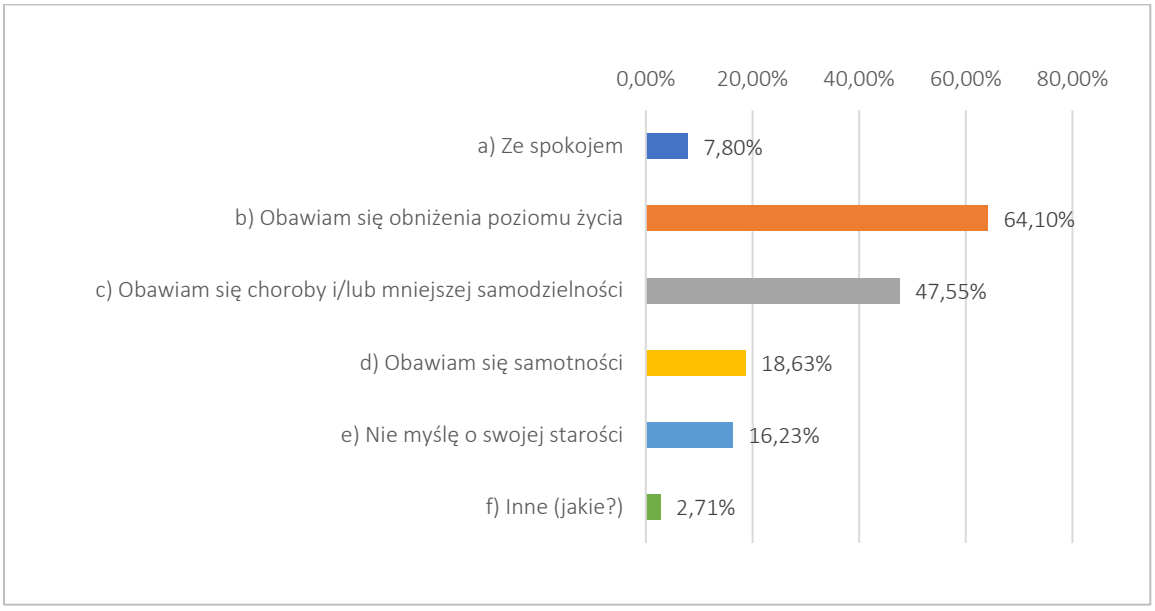
Odpowiedź	%
W Będzinie mieszka wiele osób starszych	49,95%
Nie znam zbyt dobrze potrzeb i oczekiwań seniorów z Będzina	36,91%
W Będzinie są osoby starsze, które nie mają wsparcia	26,90%
Osoby starsze na ogół mieszkają samotnie	25,34%
Seniorzy wolą spędzać czas na codziennych czynnościach (głównie w swoim domu)	17,73%
W Będzinie są różne możliwości spędzania czasu wolnego dla osób starszych	16,48%
Osoby starsze mogą liczyć na wsparcie ze strony bliskich lub znajomych	16,16%
W Będzinie nie ma zbyt wielu możliwości do spędzania czasu wolnego dla osób starszych	15,95%
Seniorzy chętnie się spotykają z innymi ludźmi, zarówno seniorami jak i młodszymi od siebie (także poza domem)	13,76%
Komunikacja publiczna zapewnia seniorom możliwość swobodnego poruszania się na terenie Będzina	12,20%
Osoby starsze na ogół mieszkają z rodziną lub kimś, kto może im pomóc w razie potrzeby	10,64%
W Będzinie mieszka mało osób starszych	0,52%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

W odpowiedziach otwartych wskazywano zarówno na potrzeby seniorów w zakresie możliwości aktywnego spędzania czasu, jak i wsparcia oraz opieki.

Na swoją przyszłość i starość respondenci patrzą raczej z niepokojem – 64% obawia się obawia się obniżenia poziomu życia, 47% choroby lub mniejszej samodzielności. Nieco ponad ¼ respondentów nie myśli o starości. Szczegółowe odpowiedzi prezentuje poniższy *Wykres 5*.

Wykres 5 Wyobrażenia dotyczące własnej starości

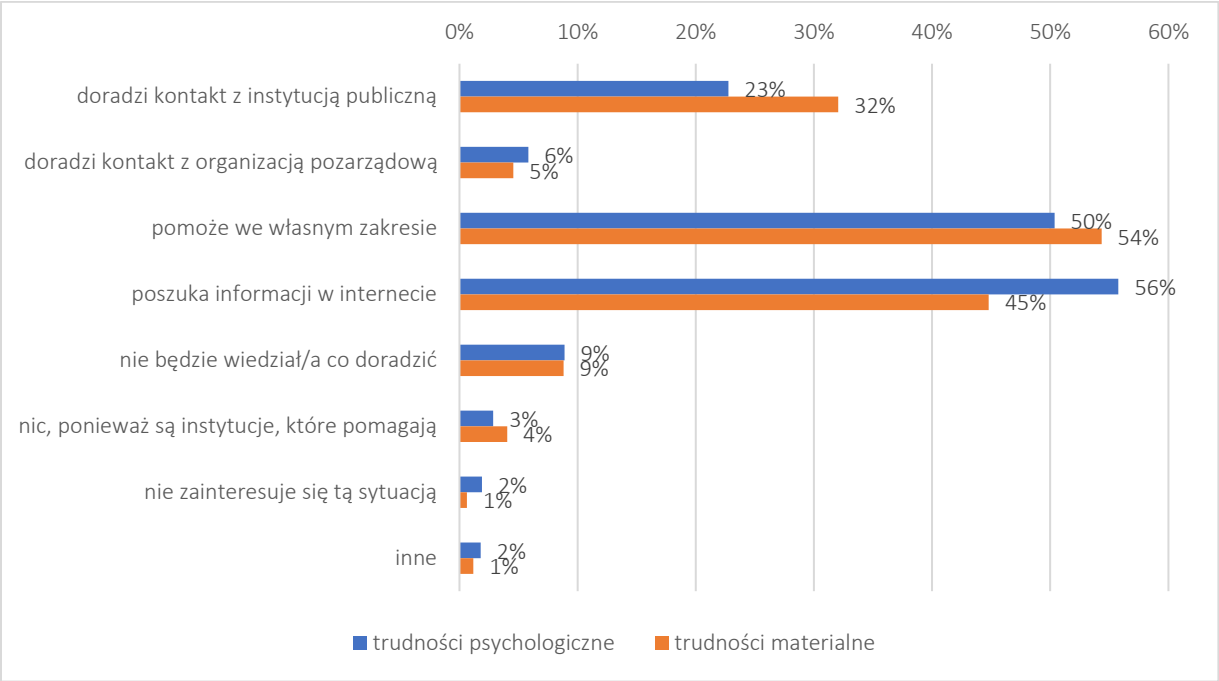

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Ankietowani wpisywali także własną odpowiedź, wśród nich np. to, że **obawy co do przyszłości wiążą się z obniżeniem poziomu życia (niska emerytura) oraz zanieczyszczeniem środowiska.** Pojawiły się także odniesienia do bieżącej sytuacji – zarówno kryzysu gospodarczego i pogorszenia sytuacji życiowej wynikającej z pandemii covid, jak i odniesienia do sytuacji politycznej w kraju.

W ankiecie zapytano także mieszkańców miasta, co zrobiliby, gdyby ktoś z ich znajomych znalazł się w trudnej sytuacji życiowej wymagającej wsparcia: z jednej strony psychologicznego, z drugiej strony – materialnego. **Zarówno w odniesieniu do trudności natury psychicznej jak i materialnej rekomendowany kontakt z instytucją publiczną będzie trzecim działaniem – w pierwszej kolejności respondenci będą starali się pomóc we własnym zakresie** (przy trudnościach materialnych 54% i 50% w odniesieniu do psychologicznych), oraz poszukają informacji w internecie (56% przy problemach wymagających wsparcia psychologicznego, 45% przy wsparciu materialnym). Niemal co dziesiąty uczestnik badania nie będzie widział co doradzić. Szczegółowe zestawienie przedstawia *Wykres 6* poniżej.

Wykres 6 Co zrobi ankietowany, gdy ktoś znajomy będzie potrzebował pomocy w razie trudności

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

W obu pytaniach respondenci podawali też własne odpowiedzi – wskazywali do której instytucji lub organizacji pokierowaliby osobę potrzebującą wsparcia oraz podawali własne odpowiedzi. 78 osób wskazało instytucje wspierające podczas trudności psychicznych, podawano najczęściej ogólnie (hasłowo) poradnię psychologiczną (także Poradnię Zdrowia Psychicznego, psychologa w ramach punktu, poradnia psychologiczno-pedagogiczna), a także - choć zdecydowanie rzadziej - Urząd Miejski, Kompas, punkty konsultacyjne, Ośrodek Wsparcia Dziecka, PCPR, nowe centrum pomocy społecznej, Niebieska Karta, radca prawny, psycholog na NFZ, dzielnicowy, Opieka społeczna, telefon zaufania, Pro salute, „Droga" Dąbrowa Górnicza, SN ZOZ MARVIT lub też *„zaleciłabym kontakt z placówkami świadczącymi konsultacje psychologiczne lub różnego rodzaju terapie" czy „centrum pomocy osobom z problemami psychicznymi"*.

Wśród rekomendowanych organizacji pozarządowych podawano także raczej ogólnie: psycholog, fundacje, prywatne poradnie psychiatryczne, fundacje działające na rzecz zdrowia psychicznego, MOPS, pomoc społeczna, telefon zaufania, lekarz prywatny, lekarz psycholog, kościół, Centrum Służby Rodzinie i Życiu oraz Diecezjalne Centrum Pomocy i Służby Rodzinie.

W odniesieniu do instytucji wspierających w trudnej sytuacji materialnej, wymagającej pomocy finansowej lub rzeczowej respondenci doradzaliby przede wszystkim MOPS, PCPR, Urząd Miasta, PIP, Władze miasta, Urząd Pracy, Caritas, Kościół, Polski Komitet Pomocy Społecznej, radców finansowych, fundacje i domy opieki. Wśród organizacji pozarządowych (tych odpowiedzi było zdecydowanie mniej) wskazywano także Caritas, fundacje, PKPS i MOPS.

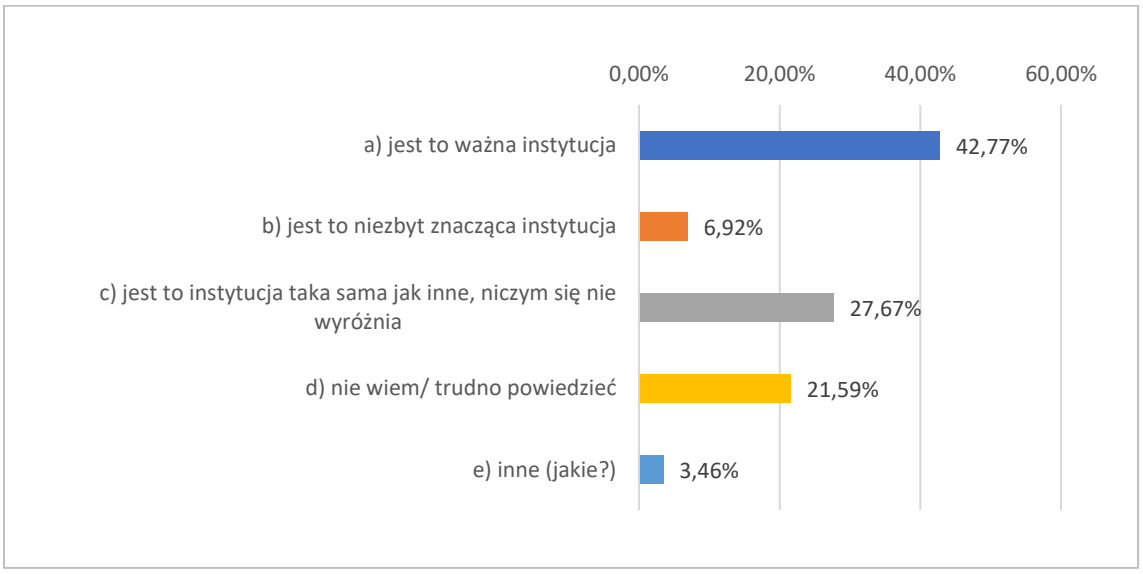
Ostatnia część kwestionariusza zawierała pytania odnoszące się do systemu pomocy społecznej. W opinii badanych **jest to przede wszystkim pomoc dla osób w trudnej sytuacji życiowej**, jak np. uzależnionych czy rodzin wielodzietnych (82%). Około połowa respondentów wskazywała także, że jest to pomoc w opiece (58%), pomoc w rozwiązywaniu problemów rodzinnych (58%), wsparcie psychologiczne (52%) oraz wypłacanie świadczeń pieniężnych (50%). Pomoc społeczna najrzadziej kojarzy się z działaniami integracyjnymi (22%), oraz także niezbyt często z aktywizacją zawodową (37%). Szczegółowe odpowiedzi zawiera *Tabela 23* i *Wykres 7*.

Tabela 23 Czym jest pomoc społeczna

Odpowiedź	%
b) pomoc dla osób w trudnej sytuacji życiowej (np. uzależnionych, z rodzin wielodzietnych itp.)	82,1%
d) pomoc w opiece (nad osobami niepełnosprawnymi, seniorami itp.)	57,8%
c) pomoc w rozwiązaniu problemów rodzinnych	57,7%
e) wsparcie psychologiczne	52,3%
a) wypłacanie świadczeń pieniężnych	49,8%
f) aktywizacja zawodowa, poradnictwo w zakresie pracy	36,9%
g) działania integracyjne	22,1%
h) nie wiem / trudno powiedzieć	4,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Wykres 7 Znaczenie OPS

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

II. 4. Analiza dotychczasowych działań

Wyniki w Sprawozdaniu OPS 2019

W Sprawozdaniu z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Będzinie za 2019 rok dokonano analizy porównawczej dotyczącej zakresu i rozmiaru pomocy społecznej w odniesieniu do lat 2016, 2017 i 2018. W ramach analizy stwierdzono, że:

- zmniejszyła się w ciągu ostatniego roku liczba świadczeniobiorców z zaburzeniami psychicznymi korzystającymi ze specjalistycznych usług opiekuńczych,
- liczba osób otrzymujących zasiłki stałe utrzymywała się na podobnym poziomie w okresie 2016-2019,
- zmniejszyła się (w porównaniu 2019 do 2016 roku) liczba dożywianych dzieci,
- zasiłki celowe były przeznaczane w 2019 roku głównie na leki i opał,
- wzrasta liczba osób umieszczanych w DPS, są osoby oczekujące na miejsce.

Analiza osiągnięcia celów dotychczasowej Strategii

W ramach prac nad niniejszą Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych przeprowadzono wstępną ocenę i ewaluację dotychczasowych dokumentów i programów o charakterze strategicznym dotyczących kwestii społecznych Miasta. W aspekcie zawartości merytorycznej podsumowano dwa kluczowe dokumenty kształtujące lokalne polityki społeczne: strategię rozwoju i strategię rozwiązywania problemów społecznych.

W trakcie prac Zespołu ds. Opracowania Strategii dokonano oceny stopnia realizacji oraz stopnia realizacji i poziomu realizacji usług publicznych, wskazywano także, czy określone działanie powinno być kontynuowane w dalszych latach. Dla każdego z działań określono poziom jego realizacji (w skali 0-nie zrealizowany do 10-zrealizowane), oraz przeanalizowano pod kątem dwóch kryteriów: (a) skuteczności: czy zrealizowane działania przyniosły zamierzony efekt, czy zostało zrealizowane to, co zostało zaplanowane; (b) użyteczności: czy zrealizowane działania zaspokoiły potrzeby społeczne a problemy zostały rozwiązane. Rekomendowano także kontynuację działania w perspektywie do 2031 roku lub nie podejmowanie danego działania. Szczegółowe zestawienie prezentuje *Tabela 24* poniżej.

Tabela 24 Poziom osiągnięcia celów zakładanych w SRPS 2014-2020

CEL I

CELE OPERACYJNE	PODMIOTY PARTNERSKIE	PROJEKTY / DZIAŁANIA	poziom realizacji	użyte czność	skute czność	2031
CI/1/1 Wzrost odpowiedzialności mieszkańców za los innych członków społeczności lokalnej.	▪ samorząd lokalny, ▪ Straż Miejska, ▪ Policja, ▪ MOPS, ▪ organizacje pozarządowe, ▪ szkoły, ▪ parafie, ▪ instytucje kultury, ▪ media lokalne,	1. Stworzenie mechanizmów umożliwiających szybkie przekazywanie przez mieszkańców informacji o sytuacjach kryzysowych.	10	T	-	T
		2. Działania edukujące mieszkańców na temat ich roli w kształtowaniu sytuacji społecznej miasta i podnoszeniu poczucia bezpieczeństwa.	10	T	T	T
		3. Wydarzenia w środowisku lokalnym integrujące mieszkańców i edukujące w zakresie odpowiedzialności za społeczność lokalną.	10	T	T	T
		4. Miejskie lub środowiskowe wydarzenia integrujące osoby z grup problemowych ze społecznością lokalną.	5	T	T	N
		5. Akcje społeczne na rzecz pomocy osobom starszym, niepełnosprawnym, rodzinom wielodzietnym.	10	T	T	T
		6. Programy edukacyjne w szkołach na temat potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.	0	-	-	T
		7. Działania wspierające osoby samotne – integracja ze społecznością lokalną (pikniki, kluby, spotkania cykliczne), wolontariat - wykorzystanie potencjału osób samotnych do pomocy sąsiedzkiej, zaspokajanie potrzeb osób samotnych w miejscu zamieszkania poprzez usługi opiekuńcze.	10	T	T	T
CI/1/2 Wzrost zaangażowania sektora pozarządowego w działania na rzecz	▪ organizacje pozarządowe, ▪ samorząd lokalny, ▪ media lokalne,	8. Promocja wolontariatu.	10	T	T	T
		9. Promowanie przedsiębiorczości społecznej zorientowanej na rozwój usług dla grup problemowych, szczególnie osób niepełnosprawnych, starszych, rodzin.	0	-	-	T
		10. Szkolenia dla menedżerów przedsiębiorczości społecznej.	0	-	-	T

CELE OPERACYJNE	PODMIOTY PARTNERSKIE	PROJEKTY / DZIAŁANIA	poziom realizacji	użyteczność	skuteczność	2031
poprawy sytuacji społecznej miasta.		11. Wspieranie działań edukacyjnych dla osób starszych, np. Uniwersytet III wieku.	10	T	T	T
		12. Aktywizacja działań sektora pozarządowego.	10	T	T	T
CI/1/3 Wzrost zaangażowania sektora pozarządowego i mieszkańców Będzina w partnerskie działania na rzecz poprawy sytuacji społecznej miasta.	▪ samorząd lokalny, ▪ organizacje pozarządowe,	13. Wspieranie partnerskich projektów przygotowanych przez organizacje pozarządowe działające na rzecz poprawy sytuacji społecznej miasta.	0	-	-	T
		14. Tworzenie banków czasu umożliwiających wymienianie się usługami przez mieszkańców oraz uzupełnianie zakresu dostępnych usług społecznych.	0	-	-	T
CI/1/4 Wzrost dbałości mieszkańców o estetykę i bezpieczeństwo w przestrzeni publicznej.	▪ organizacje pozarządowe, ▪ samorząd lokalny, ▪ spółdzielnie mieszkaniowe, ▪ wspólnoty mieszkańców, ▪ Straż Miejska, ▪ Policja,	15. Inicjatywy umożliwiające mieszkańcom podejmowanie wspólnych działań na rzecz podnoszenia estetyki i ożywiania przestrzeni publicznej.	5	T	T	T
		16. System monitoringu przestrzeni publicznej.	T	T	T	T

CEL II[8]

CELE OPERACYJNE	PODMIOTY PARTNERSKIE	PROJEKTY / DZIAŁANIA	poziom realizacji	użyteczność	skuteczność	2020?
CII/1/1 Dostępność oferty umożliwiającej	▪ samorząd lokalny, ▪ PUP,	17. Szkolenia zawodowe adresowane do osób z grup problemowych.	10	-	-	-

[8] W odniesieniu do realizacji działań w ramach Celu II wskazywano także interesariuszy nie ujętych wśród podmiotów partnerskich przypisywanych do poszczególnych działań: PCPR, PUP, BUTW, Klub Seniora, KIS, BJP, Centrum Przedsiębiorczości, nowe żłobki na terenie gminy, MOPS, DPSpec, Półkolonie OWDIR, Szpital, badania przesiewowe, UM, OSIR, Szkoły, Ośrodek Kultury, SAR, CUS

CELE OPERACYJNE	PODMIOTY PARTNERSKIE	PROJEKTY / DZIAŁANIA	poziom realizacji	użytec zność	skutec zność	2020?
podnoszenie kompetencji zawodowych przez mieszkańców.	▪ placówki edukacyjne, ▪przedsiębiorstwa ▪ organizacje pozarządowe,	18. System stypendialny umożliwiający naukę dzieciom z rodzin dotkniętych ubóstwem.	10	-	-	-
		19. Dofinansowanie kosztów kształcenia pracowników młodocianych.	10	-	-	-
		20. Rozwój teleinformatycznych narzędzi kształcenia.	10	-	-	-
		21. Promowanie kształcenia przez całe życie.	10	-	-	-
		22. Programy aktywizacji zawodowej; oferta KIS i CIS.	10	-	-	-
CII/1/2 Udział pracodawców w tworzeniu rozwiązań umożliwiających integrację zawodową grup problemowych.	▪ samorząd lokalny, ▪ organizacje pozarządowe, ▪ firmy kierujące się w swoich działaniach zasadami społecznej odpowiedzialności biznesu, ▪ media lokalne,	23. Akcje promujące społeczną odpowiedzialność biznesu.	10	-	-	-
		24. Rozwój sezonowych form zatrudnienia osób bezrobotnych i wspieranie firm w zatrudnianiu bezrobotnych na krótszy okres.	10	-	-	-
CII/2/1 Dostępność przestrzenna, organizacyjna i finansowa usług edukacyjnych, kulturalnych, opiekuńczo wychowawczych wspierających rozwój rodziny.	▪ samorząd lokalny, ▪ organizacje pozarządowe, ▪ placówki ochrony zdrowia, ▪ placówki edukacyjne, ▪ podmioty świadczące komercyjne usługi na rzecz rodzin, ▪ Miejska Świetlica Środowiskowa,	25. Tworzenie infrastruktury wparcia dla rodzin z dziećmi - żłobki, przedszkola, kluby dziecięce.	6	-	-	-
		26. Programy wsparcia ułatwiające korzystanie z dóbr i usług służących rozwojowi rodzin.	6	-	-	-
		27. Działania edukacyjne dla rodziców i opiekunów - prelekcje, szkolenia itp. w zakresie wzrostu umiejętności wychowawczych, identyfikowania zagrożeń, wzmacniania poczucia własnej wartości dzieci i młodzieży.	6	-	-	-
		28. Wyrównywanie szans dzieci z rodzin ubogich (dodatkowe zajęcia pozalekcyjne, dydaktyczno-wyrównawcze, stypendia socjalne, wyprawka szkolna, zbiórki artykułów szkolnych itp.).	6	-	-	-

CELE OPERACYJNE	PODMIOTY PARTNERSKIE	PROJEKTY / DZIAŁANIA	poziom realizacji	użytec zność	skutec zność	2020?
CII/2/2 Świadomość mieszkańców i udogodnienia w mieście umożliwiające prowadzenie zdrowego trybu życia.	▪ samorząd lokalny, ▪ placówki ochrony zdrowia, ▪ placówki edukacyjne, ▪ organizacje pozarządowe, ▪ spółdzielnie mieszkaniowe, ▪ kluby sportowe, ▪ media lokalne, ▪ Miejska Świetlica Środowiskowa,	29. Społeczne kampanie edukacyjne na rzecz profilaktyki zdrowotnej.	6	-	-	-
		30. Organizacja wydarzeń promujących aktywne formy spędzania czasu wolnego – akcje prozdrowotne, festyny itp.	10	-	-	-
		31. Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury społeczno-rekreacyjnej, np. siłownie na otwartym powietrzu, boiska, place zabaw itp.	10	-	-	-
		32. Profilaktyka dla osób zagrożonych schorzeniami psychicznymi, szczególnie dla osób uzależnionych.	9	-	-	-
		33. Badania profilaktyczne finansowane przez instytucje samorządowe.	10	-	-	-
		34. Programy profilaktyki zdrowotnej dzieci.	5	-	-	-
CII/3/1 Ograniczony negatywny wpływ niepożądanych wzorców kulturowych na mieszkańców miasta.	▪ samorząd lokalny, ▪ placówki edukacyjne, ▪ placówki kulturalne, ▪ organizacje pozarządowe, ▪ media lokalne,	35. Rozwój oferty usług czasu wolnego adresowanej do różnych grup odbiorców.	5	-	-	-
		36. Udogodnienia umożliwiające korzystanie z oferty czasu wolnego.	10	-	-	-
		37. Rozwiązania umożliwiające osobom ze środowisk problemowych włączanie się w inicjatywy na rzecz społeczności lokalnych i swoich miejscowości.	10	-	-	-
		38. Działania umożliwiające osobom z grup zagrożonych niesienie pomocy osobom niepełnosprawnym, ubogim, rodzinom w sytuacjach problemowych.	10	-	-	-
CII/3/2 Wysoka świadomość i umiejętności mieszkańców w zakresie korzystania ze	▪ placówki edukacyjne, ▪ organizacje pozarządowe, ▪ banki,	39. Wsparcie dla starszych mieszkańców w zakresie korzystania przez nich z nowoczesnych technologii,	10	-	-	-

CELE OPERACYJNE	PODMIOTY PARTNERSKIE	PROJEKTY / DZIAŁANIA	poziom realizacji	użytec zność	skutec zność	2020?
współczesnych technologii.	▪ firmy kierujące się w swoich działaniach zasadami społecznej odpowiedzialności biznesu,	40. Projekty wsparcia prawnego dla mieszkańców, w tym w zakresie korzystania z ofert bankowych, zawierania umów itp.	-	-	-	-

CEL III

CELE OPERACYJNE	PODMIOTY PARTNERSKIE	PROJEKTY / DZIAŁANIA	poziom realizacji	użytec zność	skutec zność	2020?
CIII/1/1 Korzystne warunki dla społecznej i gospodarczej aktywizacji osób niepełnosprawnych.	▪ samorząd lokalny, ▪ placówki edukacyjne, ▪ organizacje pozarządowe,	41. Dalsza likwidacja barier architektonicznych w przestrzeni miasta i obiektach publicznych.	5	T	T	T
		42. Informatyzacja usług administracyjnych.	10	T	T	-
		43. Wsparcie organizacji pozarządowych w działaniach na rzecz osób niepełnosprawnych.	0	-	-	-
CIII/1/2 Funkcjonowanie sprawnych rozwiązań umożliwiających zapobieganie przenoszenia się problemów społecznych na kolejne pokolenia lub innych członków rodzin.	▪ samorząd lokalny, ▪ MOPS, ▪ placówki edukacyjne, ▪ placówki kultury, ▪ placówki ochrony zdrowia, ▪ organizacje pozarządowe, ▪ Miejska Świetlica Środowiskowa,	44. Promowanie wzorców kariery zawodowej i znaczenia edukacji wśród młodych mieszkańców.	0	-	-	-
		45. Narzędzia bezpośredniego docierania do młodych mieszkańców zagrożonych patologiami społecznymi, np. street-workerzy.	0	-	-	-
		46. Inicjatywy kulturalne i edukacyjne wspierające młodzież w rozwijaniu zainteresowań i talentów.	0	-	-	-
		47. Infrastrukturalne i sprzętowe wsparcie umożliwiające aktywizację młodzieży.	8	T	T	T+
		48. Nowe aktywności w szkołach adresowane do dzieci i młodzieży z zagrożonych rodzin.	7	T	T	T
		49. Tworzenie grup wsparcia dla osób uzależnionych, współuzależnionych, dzieci.	10	T	T	T

CELE OPERACYJNE	PODMIOTY PARTNERSKIE	PROJEKTY / DZIAŁANIA	poziom realizacji	użytec zność	skutec zność	2020?
CIII/2/1 Zaangażowanie różnych podmiotów z miasta w rozwiązania umożliwiające monitoring problemów społecznych i kreowanie instrumentów polityki społecznej.	▪ samorząd lokalny, ▪ MOPS, ▪ organizacje pozarządowe,	50. Partnerski system monitoringu sytuacji społecznej miasta w oparciu o informacje w dyspozycji różnych podmiotów.	10	T	T	T
		51. Powołanie interdyscyplinarnych zespołów zajmujących się problemami społecznymi miasta z udziałem reprezentantów różnych sektorów.	10	T	T	T
		52. Baza dobrych praktyk w zakresie narzędzi polityki społecznej wykorzystywanych w Będzinie.	0	-	-	-
		53. Działania umożliwiające zapoznawanie lokalnych podmiotów polityki społecznej z innowacyjnymi rozwiązaniami wykorzystywanymi w otoczeniu.	0	-	-	-
CIII/2/2 Funkcjonowanie systemowych rozwiązań umożliwiających łagodzenie lub likwidowanie problemów dotykających grupy trwale marginalizowane.	▪ samorząd lokalny, ▪ MOPS, ▪ placówki ochrony zdrowia, ▪ organizacje pozarządowe, ▪ Straż Miejska, ▪ Policja, ▪ Miejska Świetlica Środowiskowa,	54. Koordynacja działań między podmiotami lokalnymi w zakresie rozwiązywania problemów społecznych – komplementarność aktywności, wspólne projekty bazujące na uzupełniających się potencjałach, większa specjalizacja umożliwiająca efektywniejsze wydatkowanie środków.	0	-	-	BRAK
		55. Zwiększenie dostępności do specjalistycznych placówek terapii uzależnień.	3	T	T	nawiązać współpracę
		56. Pomoc dla bezdomnych mieszkańców miasta.	10	t	50%	T
CIII/2/3 Wzrost poziomu samodzielności, aktywności, zaradności osób z grup	▪ samorząd lokalny, ▪ MOPS, ▪ organizacje pozarządowe, ▪ placówki edukacyjne,	57. Rozwijanie warunkowego systemu wsparcia uzależniającego zakres udzielanej pomocy od wysiłków beneficjentów.	0	-	-	-

CELE OPERACYJNE	PODMIOTY PARTNERSKIE	PROJEKTY / DZIAŁANIA	poziom realizacji	użytec zność	skutec zność	2020?
dotkniętych bezradnością, problemami opiekuńczo wychowawczymi, osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i zakłady karne.	▪ Miejska Świetlica Środowiskowa,	58. Wspieranie przedsiębiorczości społecznej, w tym spółdzielni socjalnych.	0	-	-	brak
CIII/2/4 Wykwalifikowane kadry publicznych i niepublicznych podmiotów zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych.	▪ samorząd lokalny, ▪ MOPS, ▪ organizacje pozarządowe, ▪ placówki edukacyjne, ▪ Miejska Świetlica Środowiskowa,	59. Szkolenia dla kadr podmiotów zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych.	10	T	T	T
		60. Zacieśnianie współpracy między różnymi podmiotami umożliwiające wymianę doświadczeń i poprawę skuteczności własnych działań.	10	T	T	T
		61. Podnoszenie jakości świadczonych usług oraz wypracowywanie standardów pracy pracowników służb, instytucji i organizacji.	10	T	T	T

Źródło: opracowanie własne

***

Spis tabel, wykresów, schematów i map

SPIS TABEL

Tabela 1 Lokalny Koszyk Usług 32
Tabela 2 Karta monitorowania procesu wdrażania Strategii 43
Tabela 3 Zestawienie liczby mieszkańców w różnych jednostkach terytorialnych i wybranych latach 47
Tabela 4 Liczba mieszkańców Miasta w wybranych latach 48
Tabela 5 Współczynnik feminizacji 49
Tabela 6 Liczba mieszkańców wg grup wiekowych 49
Tabela 7 Ludność według wiekowych grup aktywności zawodowej (% populacji ogółem) 51
Tabela 8 Migracje dla miasta Będzina i porównanie salda migracji 52
Tabela 9 Ruch naturalny ludności 54
Tabela 10 Liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotni 54
Tabela 11 Udział (%) bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci 55
Tabela 12 Liczba osób pracujących na 1000 ludności 56
Tabela 13 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności (liczba osób) 57
Tabela 14 Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej 57
Tabela 15 Rodziny, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc z MOPS wg przyczyn 59
Tabela 16 Świadczeniobiorcy pomocy społecznej i pracy socjalnej 60
Tabela 17 Typy rodzin korzystające z pomocy społecznej 61
Tabela 18 Instytucje i placówki, z których korzystają mieszkańcy 63
Tabela 19 Obserwowane problemy społeczne 64
Tabela 20 Sytuacja osób młodych 65
Tabela 21 Sytuacja osób niepełnosprawnych 65
Tabela 22 Sytuacja seniorów 66
Tabela 23 Czym jest pomoc społeczna 69
Tabela 24 Poziom osiągnięcia celów zakładanych w SRPS 2014-2020 71

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Piramida wieku mieszkańców Będzina 50
Wykres 2 Typy rodzin korzystające z pomocy społecznej 61
Wykres 3 Ogólna ocena jakości życia w Będzinie 62
Wykres 4 Rodzaje aktywności społecznej mieszkańców 64
Wykres 5 Wyobrażenia dotyczące własnej starości 67
Wykres 6 Co zrobi ankietowany, gdy ktoś znajomy będzie potrzebował pomocy w razie trudności 68
Wykres 7 Znaczenie OPS 69

SPIS SCHEMATÓW

Schemat 1 Założenia systemu pomocy społecznej Miasta Będzina 30
Schemat 2 System pomocy społecznej Miasta Będzina 31

SPIS MAP

Mapa 1 Położenie miasta Będzin na mapie Polski 13
Mapa 2 Będzin na mapie województwa śląskiego 14

pracownia 3e

www.pracownia3e.pl